

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Välissündmuse kajastuse ajaline perspektiiv ETV uudislugudes

Bakalaureusetöö

Ode Maria Punamäe

Juhendaja: Brit Laak, MA

Tartu 2021

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	5
1.1. Aeg	5
1.1.1. Uudisloo ajaline maht	5
1.1.2. Uudisloo ajaline struktuur	6
1.1.2. Aeg ajakirjanduslikes narratiivides	8
1.1.3. Mineviku aktualiseerimine	10
1.2. Televisiooni kui meediumi eripärad	12
1.2.1. Otsesus	12
1.2.2. Aeg visuaalis	15
1.2.3. Vaatenurk	16
1.2.4. Korrespondent kui kohalolija	18
2. UURIMISKÜSIMUSED	21
3. METODOLOOGIA	22
3.1. Kasutatavad andmekogumis- ja analüüsimeetodid	22
3.2. Valim	23
3.2.1. Välisuudise formaadid Eesti Televisioonis	26
4. TULEMUSED JA ANALÜÜS	27
4.1. Sündmuse kajastuse narratiivid	27
4.2. Aegade järjekord uudisloos	32
4.3. Aeg visuaalis	35
4.4. Vaatenurgad ja kõneisikud	37
4.4. Otsesus	39
5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	41
5.2. Diskussioon	45
5.3. Uurimistöö kriitika ja edasised uurimisvõimalused	48
KOKKUVÕTE	50
SUMMARY	51
KASUTATUD KIRJANDUS	52
LISAD	59
Lisa 1. Kodeerimisjuhend	59
Lisa 2. Kodeerimisnäide	61
Lisa 3. Valim	61

SISSEJUHATUS

Ajakirjandus ja aeg on alati olnud omavahel tugevalt seotud - „aeg on tellingud, millele [uudiste] lood riputatakse” (Schudson, 1987: 97). Inimesed ja ühiskond konstrueerivad oma arusaama minevikust, olevikust ja tulevikust narratiivide abil (Zerubavel, 2012: 11-13). Ühed peamised lugude rääkijad ja narratiivide loojad ühiskonnas on ajakirjanikud, mistõttu on uudislikke narratiive ja nende loomist ka üksjagu uuritud (Schudson, 2005; Bird ja Dardenne, 2009; Tenenboim-Weinblatt, 2008). Samas pole narratiivianalüüsides eriti palju keskendutud just aja ning ajalisusega seotud teguritele.

Uudisajakirjandusel on alati olnud tugev seos koheusega (*immediacy*) ehk sündmuse kajastatakse nende toimumise ajal või vahetult pärast seda (Schlesinger 1999: 124-125). Tegelikult on aga analüüsid (Harro-Loit ja Pallas 2013; Hoskins, 2001; Tenenboim-Weinblatt ja Neiger, 2015) näidanud, et ajakirjanduslikud tekstid sisaldavad tihti palju keerukamat ajaraamistikku, kui vaid see, mis toimub praegu. Ühes uudisloos võib olla infot selle kohta, mis toimub praegu, aga ka seda, mis võib juhtuda tulevikus ja mis on toimunud minevikus. Samuti muutub meediaväljaande või uudistesaaate ajaline fookus pidevalt: kui ühel perioodil saab minevik tunduvalt rohkem tähelepanu, siis mõnel teisel päeval võidakse keskenduda vaid hetkesündmustele (Harro-Loit ja Pallas, 2013).

Antud bakalaureusetöö eesmärk on kaardistada ja analüüsida välissündmuse kajastuse ajalist perspektiivi ETV uudistes. Töö pealkirjas toodud katusermini ”ajaline perspektiiv” alla kuuluvad uudismeedias peituvad aja ja ajalisusega seotud terminid, nagu näiteks uudise ajaline maht, tekstilised viited minevikule ja tulevikule, otsesus ja otseülekanded ning järelkaja- või tulevikuvaatega uudisllood. Töös otsin vastuseid küsimustele, kuidas on uudisllood konstrueeritud ajalisest perspektiivist, milline on teleloo visuaali ajaline maht ja ajalisus. Samuti vaatlen, kuidas areneb sündmuse ajaline narratiiv pikema kajastusperioodi jooksul, st millal mingeid aegu kajastatakse ja mis kõneisikud neid aegu esindavad. Täpsemalt annab töö ülevaate kolme erineva välissündmuse kajastuse ajalisusest.

Uurimistöö keskendub just teleuudistele, kuna selle meediumi roll on alati olnud pakkuda sündmusele otsest ja lähedast vaadet, viies auditooriumi kõige vahetumalt sündmuskohale. Just seetõttu on mõned autorid (Hoskins, 2001; Hoskins ja O’Loughlin, 2007) nimetanud televisiooni ka just “selleks peamiseks” aja meediumiks. Televisioon on oma olemuselt seotud tugevalt kindla eetri- ja vaatamisajaga, pakkudes toimetusele ajalisest mõttes vähem

paindlikkust, kui näiteks veebi- või raadiouudised, mis on n-ö pidevad meediumid (Tenenboim-Weinblatt ja Neiger, 2015). Kui aastakümneid oli televisioon kõige kiirem meedium viimaks sündmuse koos pildiga auditooriumini, siis interneti tulekuga kaotasid teleuudised selle esikoha. Enam pole televisioon ka nii tugevalt seotud kindla õhtuse kellaajaga, vaid uudiseid saab järelvaadata ka mitu päeva hiljem. Teleuudiste populaarsus Eestis kahaneb ning aina rohkem inimesi ütleb, et nad ei vaata üldse televiisorit (Vihalemm jt, 2017: 257). Juba ammu võidutsevad tele asemel veebiuudised, Youtube ja mobiilirakendused. Uudistesaadet ei näi suutvat meelitada enda juurde noori, kes on aga kogu päeva vältel aktiivsed sotsiaalmeedias (Vihalemm jt, 2017: 257).

Siiski peetakse televisiooni endiselt kõige usaldusväärsemaks uudiste allikaks, sest vaatajates on kinnistunud veendumus, et “telepilti ei saa eitada” (Thorsen ja Moller, 1996: 16-18; Reuters Institute 2020: 10-11). Nägemine on uskumine ja tihti ka mõistmine ning arusaamine (Newman jt, 2017:5). Ka praegu peavad eesti meediatarbijad televisiooni kõige usaldusväärsemaks meediumiks (Pärli, 2019). Just televisiooni endise tugeva usaldusväarsuse ja suure ent kahaneva/vananeva vaatajaskonna tõttu on oluline ja huvitav analüüsida süvitsi teleuudiste sisu.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Peatüki esimeses pooles annan ülevaate uudismeedias peituvatest aja ja ajalisusega seotud uurimustest ja teoreetilistest raamistikest. Teises pooles kirjeldan televisiooni kui ajakandja eripärasid ning välisuudiste ja korrespondentide väljakutseid.

1.1. Aeg

Ajalised dimensioonid on alati olnud oluline osa vastusest küsimusele “mis on uudis?” - uudis on värske, uus info, aruanne hiljutistest sündmustest. On ju ka oluliste uudisväärtustena peetud just värskust ning aktuaalsust ehk päevakajalisust (Hennoste, 2001: 30). Üks peamisi aega uudistes uurinud teadlasi Allan Bell (1998:87) on leidnud, et ajatäpsustusi, nagu näiteks “eile”, “pärast/enne seda” jne, on uudistekstides üsna harva, kuna lugejale jäetaksegi eeldada, et “kuna see on uudis, peab tegemist olema hiljutiste sündmustega“. Siiski väljendub aeg ja ajalisus päevauudistes erinevate tasandite kaudu - sõnade ajavormis, lausete ülesehituses ja nende järjekorras uudisloos aga ka läbi mitme uudise moodustavas narratiivis.

1.1.1. Uudisloos ajaline maht

Uudisloos võib peituda mitu ajalist dimensiooni – näiteks võib üks ja sama lugu viidata nii sadu aastaid kui ka paar tundi tagasi toimunule, või hoopis sellele, mis alles hakkab juhtuma homme (Harro-Loit ja Kõresaar, 2010: 324). Seda, kuidas päevauudised loovad ühendusi mineviku ja oleviku vahel, on meediauurijad nimetanud ajakirjanduse ajalisuseks (*temporality*) (Harro-Loit ja Pallas, 2013: 42; Hoskins, 2001: 214; Tenenboim-Weinblatt ja Neiger, 2016).

Ühe uudisloos ajaline ulatus võib olla mitmekümnete aastate pikkune. Näiteks Neiger ja Tenenboim-Weinblatt (2015: 7) on eristanud 11 erinevat ajalist tasandit, alates kaugest kuni 10 aasta tagusest minevikust kuni sama kauge tulevikuni, ning kõiki neid tasandeid leidsid nad nii trüki- kui ka veebimeedia lugudes.

Tuleviku esinemist päevauudistes uurinud Jaworski jt (2003: 41) leidsid, et toimetajad loovad n-ö kruvivaid (*build up*) uudiseid juba ette teada, tulevikku planeeritud uudisväärtuslikule sündmusele, kasutades seejuures spekulatsioone, ennustusi ja diskursiivseid ajaga manipuleerimisi. Samuti on tugevasti tulevikuvaatega seotud n-ö kestvad, arenevad lood, mis

ulatuvad kaugemale 24-tunnisest uudisvoost (Schlesinger, 1999, viidatud Jaworski jt, 2003 kaudu)

Belli (1998: 67) kohaselt võib igast uudisloost leida vähemalt need kolm kategooriat: taustainfo, kommentaar ja järelkaja. Taustainfo alla kuulub kõik info, mis käsitleb enne põhisündmust toimunut, ehk taustainfo maht ja perspektiiv on tugevalt seotud loo ajalisusega. Kui taustainfo ületab lähiajamineviku, klassifitseerub see ajaloo alla. Kommentaar on enamasti selle kohta, mis toimub praegu või millised on võimalused edasisteks stsenaariumiteks. Järelkaja kajastab tegevusi, mis juhtuvad pärast n-ö põhisündmust. (Bell, 1998: 67,69)

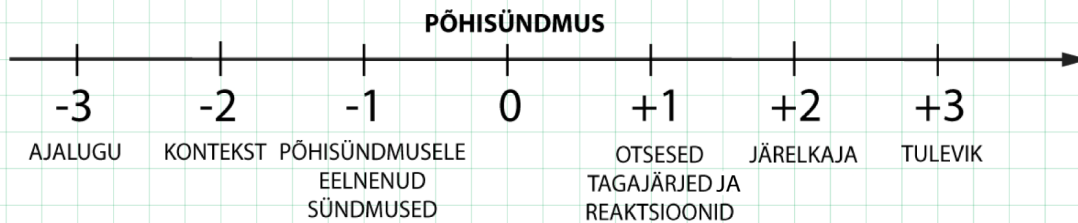
Uudise diskursuse analüütik Teun A van Dijk (2013: 53-59) on välja toonud viis peamist uudises leiduvat kategooriat:

- Taustainfo (jaguneb kontekstiks, eelnenud sündmusteks ja ajalooks)
- Põhisündmus
- Tagajärjed
- Reaktsioonid
- Kommentaarid (enamasti tulevikuvaatavad)

Kõik need kategooriad portreeterivad ka erinevaid aegu. Seda, millises järjekorras erinevad ajad uudislugudes esinevad, käsitlet järgmises peatükis.

1.1.2. Uudisloo ajaline struktuur

Uudisloo ajalise struktuuri analüüsimiseks on Alan Bell (1998: 76) loonud mudeli, kus iga lause järele kirjutatakse selle sündmustiku aeg. Kusjuures “Aeg 0” on põhisündmuse toimumine, ehk kõik mis juhtus enne, märgitakse “-1”, “-2” jne ning hilisemad sündmused “+1”, “+2” jne. Belli (*ibid.*) analüüside tulemused näitasid, et uudises toimub kõrvalepõikeid nii lähi- kui ka kaugminevikku ja -tulevikku ning päevauudis pole sisuliselt mitte kunagi kirja pandud kronoloogilises järjekorras. Van Dijke kategooriaid ja Belli mudelit omavahel ühendades koostas Joonise 1.

JOONIS 1. Uudisloo võimalik ajaline ulatus.

Kuigi ajateljel saab need kategooriad kronoloogilisse järjekorda panna (Joonis 1), võib nende esinemise järjekord uudisloos väga suurel määral aga varieeruda. Belli (1995) sõnul on just uudisloo elementide mitte-kronoloogiline järjestus uudise struktuuri üks silmatorkamavaid omadusi. Teun van Dijk (1985 :89) on seda ebakronoloogilisust kirjeldanud *instalment* meetodi abil, mis tähendab, et kuigi uudis koosneb kategooriatest (põhisündmus, taustainfo, reaktsioonid, kommentaarid) ei esitata neid loos eraldi selgete plokkidena, vaid igast kategooriast esitatakse ükshaaval osakesi (*instalments*), mis on üle kogu loo ära jaotatud. Näiteks tutvustatakse konteksti loo alguses ning siis naastakse selle juurde detailsemalt kahel või kolmel korral loo jooksul.

Selline mitte-kronoloogiline uudise struktuur tuleneb n-ö ümberpööratud püramiidi mudelist, ehk info tajutud uudisväärtuslikkus kummutab selle ajalise järjestuse ja kehtestab lineaarse narratiiviga vastuolus oleva korra. Uudise narratiiv liigub ajas edasi-tagasi, valides igas tsüklis erinevad punktid või täpsustades eelnevalt mainitud asju (Bell 1998: 96). Kuna igas uudises on uudisväärtuslikeimad erinevad infokillud, ei saa ebakronoloogilises uudise ajalises narratiivis tugevaid mustreid välja tuua.

Van Dijk (2013: 56-57) on siiski välja toonud, et enamikel juhtudel algab uudise põhiosa sündmuse kirjeldusest (0) ja selle otsestest tagajärgedest (+1). Samas on mõnikord sündmuse tagajärjed isegi põhisündmusest olulisemad ning asetuvad ka loos ettepoole (*ibid*). Minevikukategooriad, nagu kontekst, eelnenud sündmused, taustainfo ja ajalugu (*ibid*: 54) võivad olla sisse põimitud põhisündmust kirjeldavasse tekstiosasse, ent võivad olla välja toodud ka loo teises pooles. Verbaalsed reaktsioonid ja kommentaarid on enamasti loo lõpu pool. Üks variant, mis järjekorras Van Dijk'i (2013) sõnul võivad ajad uudisloos esineda, on välja toodud Joonisel 2.

Joonis 2. Uudisloo võimalik ajaline struktuur. Autori (2021) koostatud, van Dijk (2013) põhjal.

Erinevatel meediumitel on erinevad uudis-tsüklid, mille tõttu on eri meediumite uudistel ka erinev ajaline perspektiiv (Neiger ja Tenenboim-Weinblatt 2015: 4) – kui veebiuudistes saab iga hetk teha uue, hetkesündmuse kajastava loo, siis teleuudised on vaid üks või paar korda päevas. Seega peab toimetus arvestama ja kaaluma, millised päeva jooksul toimunud sündmused on sel õhtul kajastamist väärt. Ajalisuse erinevust on eriti välja toodud trüki- ja veebimeedia vahel – trükimeedia kipub olema rohkem tulevikku vaatav kui veebimeedia, mis keskendub praegusele ja lähiminevikus toimunule (Neiger ja Tenenboim-Weinblatt, 2015: 17-19). Samas, kui paberlehes saab näiteks taustainfo asetada eraldiseisvasse infokasti, ei ole sellist struktuurset eristamist võimalik teha teleuudises. Kuigi õhtuste teleuudiste n-ö põhisaade on nagu ka trükimeedias, peamiselt üks kord päevas, on televisiooni ajalisuse puhul rohkem välja toodud justkui olevikku, rõhutades tele elavust ja dialoogilisust (Hoskins, 2001: 214-217).

1.1.2. Aeg ajakirjanduslikes narratiivides

Kuigi enamik narratiiviteooriaid on loodud fiktsionaalsete tekstide analüüsimiseks, saab narratiivina vaadelda ka ajakirjanduslikke tekste. Põhjalikult narratiive ajakirjanduses uurinud Michael Schudsoni (2005) sõnul on igas uudisloos kaks poolt - “uudis”, ehk olulised ja tõesed faktid; ning “lugu”, ehk reporteri jutustatud narratiiv, millel on algus ja lõpp. Seega on ajakirjandusliku narratiiviteooria järgi uudis oma olemuselt tõese loo jutustamine (*ibid.*) Kirjandusteooria järgi on narratiivi üks põhialuseid loo ajaline struktuur - huvitavaks muutub lugu tihti just siis, kui selle narratiiv eemaldub sündmuse tegelikust kronoloogiast. Narratiiv, mille loob iga inimene sündmusest oma peas, on aga kronoloogiline, st enda peas kirjeldame sündmust just selles järjekorras, kuidas see meie arvates päriselt juhtus (Labov, 1972: 360; Bell 1998 kaudu).

Just uudisloo narratiivis väljendub ka uudise ajalisus ehk see, kui kaugest ajast lugu algab ja kuidas jutustaja või loo peategelane ajas edasi/tagasi liigub. Samuti on iga vaataja peas oma narratiiv minevikus toimunud, põhisündmusele eelnenud sündmustest. Eyal Zandbergi (2010: 4-24) sõnul võib mineviku korrastamine narratiivideks aidata ka õigustada või julgustada olevikus tehtavat.

Ajakirjanduslik lugu saab olla teemapõhine ja sündmusepõhine (Neiger ja Tenenboim-Weinblatt, 2016). Meediauurijad on viitanud, et sündmuskesksetes kajastustes on ajalist mahtu ja variatiivsust vähem – uudislugude suuremat ajalist variatiivsust ning rohkem tulevikuspekulatsioone on seostatud sündmuskeskse kajastamise vähenemisega, eriti just paberväljaannetes (Barnhurst ja Mutz, 1997). Kevin Barnhurst ja Diana Mutz (1997) näitasid nimelt, et sündmuskeskne ajakirjandus hakkas (paberlehtedes) 20. sajandil kahanema ning uudislood sisaldasid üha enam analüüsi, rohkem allikaid, laienesid ühest lokatsioonist suuremate regioonideni ning rõhutasid rohkem teisi ajavorme kui olevik. Seda tõestas ka mineviku ja tulevikuviidete kasv uudislugudes (*ibid.*).

Sündmusepõhise kajastuse kõrval on aga rõhutatud ka teemapõhist, ehk rohkem tõlgendava ja analüüsiva meedia olulisust (Neiger ja Tenenboim-Weinblatt, 2016), et aidata infoülekülluses auditooriumil maailmast aru saada. Näiteks Karolin Soontjens (2019) tõestas, et Belgia ajalehtedes on üha rohkem kirjeldava ajakirjanduse asemel tõlgendavat ja spekulatiivset stiili. Samas on tõlgendavat ajakirjandust, kus reporter ilma tõestatud faktidele viitamata selgitab sündmuse põhjuseid, avaldab oma arvamust või spekulatiivset tuleviku üle, ka ohtlikuks peetud, kuna nii võib ajakirjanik “ennast” loosse liiga palju lisada ja mõjutada avalikku arvamust kallutatud viisil (Barnhurst ja Mutz, 1997: 29).

Välisriikides toimuva kajastamine on aga enamasti ja aina enam sündmusepõhine (Altmeppen, 2010; Maier, 2020). Sündmused võivad olla kas planeeritud või ootamatud, samuti arenevad mõned sündmused pikema aja jooksul kui teised. Mingi riigi/teema/areneva sündmuse kajastus ei toimu enamasti ühtlase intensiivsusega, vaid varieerub ja periooditi, võib isegi öelda et lainete kaupa (*news waves*) (Stanyer, 2014: 154-157; Harro-Loit ja Paimre 2011). Üldiselt on uus kajastus siis, kui toimunud on uus edasiareng või uus sündmus. John B. Thompson (2000) on välja toonud näiteks neli meedialaine etappi: skandaali purunemine, strateegiline vastasseis, kulminatsioon ja tagajärjed.

Pikema aja jooksul mõnda sündmust või teemat kajastades tekib lisaks üksikloo narratiivile ka sündmusest kui tervikust aja jooksul laiem narratiiv. Ühendades ja meenutades sündmusi, loob

uudisajakirjandus sündmuste kalendreid (*event calendars*) (Pallas ja Harro-Loit, 2013: 17-18). Näiteks suunab meedia tähelepanu mingitele sündmustele, kajastades neid mingil perioodil väga intensiivselt (Paimre ja Harro-Loit, 2011: 434-438; Pallas ja Harro-Loit, 2013: 18). See, kui intensiivselt ja tihti antud sündmuse/riigi/piirkonna teemal meedias räägitakse, kujundab inimeste jaoks selle teema olulisuse (Yarchi, 2017: 118). Pikaajalisemate narratiivide loomist, näiteks arenevate ja kestvate sündmuste puhul, toetab ka televisiooni igaõhtune rutiinne ülekanne. Nii saab näiteks järelkaja-loos kasutada visuaale mõnest eelmisest, põhisündmust kajastavast loost, tekitades vaatajale tugevama seose. Õhtuse uudistesaaate regulaarsus võimaldab panna vaataja jaoks pikaajalisemate sündmuste juhtumid järjekorda (Hoskins, 2007: 48).

Samas on meedial võime ka siduda ja seostada omavahel sarnaseid, ent tegelikult üksteisega mitteseotud sündmusi (Thompson, 2000). Hans Mathias Kepplinger ja Johanna Habermeier (1995: 386-390) rõhutavad selliste teemaliste kajastuslainete tekkimisel võtmesündmuste (*key events*) olulisust – juhtub midagi suurt ja ootamatut, mille tagajärjel hakatakse rääkima ka teistest sarnastest või sündmusega seotud teemadest (millest tegelikult oleks saanud ja ehk võinud juba rääkida ka varem) või probleemist laiemalt. Kepplinger (2002: 980-984) on ka rõhutanud, et isegi kui uudislugu on käivituse saanud sündmusest, ei pruugi konkreetne uudislugu ise olla sündmusekeskne.

Pikaajalisemate, järk-järgult arenevate sündmuste puhul on oluline ka vaadata, millised näod millisel ajal loosse tuuakse, samuti, seda kelle vaatenurgast lugu avatakse (Vt perspektiivide kohta lähemalt ptk 1.2.3).

1.1.3. Mineviku aktualiseerimine

Ajakirjanikud meenutavad minevikus toimunut, samal ajal kajastades päevasündmusi. Olevikus minevikusündmuste kajastamist ja seeläbi neile antud hetkel olulise tähenduse andmist on teoorias nimetatud mineviku aktualiseerimiseks (Edy, 1999; Edy, 2006; Kivi, 2016). Tihti on see seotud ka uudisväärtuslikkuse ja allikate valikuga (Harro-Loit ja Pallas, 2013: 19).

Mineviku aktualiseerimisel tuginevad ajakirjanikud tihti kollektiivsele mälule. Üks esimesi kollektiivse mälu uurijaid Maurice Halbwachs on defineerinud kollektiivset mälu kui suhet

indiviidi ja ühiskonna vahel, mis võimaldab kogukonnal alal hoida selle minapilti ja kanda seda läbi aegade (Halbwachs, 1992: 54).

Ajakirjanik on osa kogukonnast, seega mõjutab kollektiivne mälu ka seda, kuidas või mida ajakirjanik mingi sündmuse puhul kajastada otsustab. Dan Berkowitz (2011: 201-213) on näidanud, et just tiheda ajagraafiku ja vähese informatsiooniga töötades toetuvad ajakirjanikud kollektiivsele mälule, et jutustada lugusid viisil, et need resoneeriks nii auditooriumi kui ka toimetusega. Enim on kollektiivsest mälust räägitud ja seda uuritud katastroofide ja kriiside kajastuses (West, 2008; Edy, 2006). Näiteks kui kuskil toimub traagiline laevahukk, meenutavad eestlased automaatselt enda kogemusi Estonia laevaõnnetusega. St mõnikord, eriti erakorraliste sündmuste puhul, ei lähtu aga ajakirjanikud lugu kokku pannes mitte klassikalistest uudisväärtustest, vaid kollektiivsest mälust ehk minevikus juhtunud sarnastest sündmustest (Edy, 2006; Harro-Loit ja Pallas, 2013).

Mineviku aktualiseerimine võib toimuda mõnel perioodil intensiivsemalt kui teisel. Näiteks on Anu Pallas ja Halliki Harro-Loit (2013: 36-37) tõestanud, et 1989. aasta ajakirjanduses oli väga palju minevikust rääkivaid lugusid, ent 1994. aastal oli "olevik" jällegi aktuaalsem kui minevik, mistõttu ajakirjandus aktualiseeris ajalugu vähem. Kaugema ja lähiminekü kajastamist paberlehtedes on bakalaureusetööga uurinud Susann Kivi (2016), kes täheldas nii kriitilist ajaloost jutustamise viisi, kus olevik oli minevikule vastanduv, kui ka geneetilist jutustamise viisi, kus ajakirjandus rekonstrueeris olevikku kui midagi, mis on arenenud minevikust (Kivi, 2016: 45).

Samas loovad ajakirjanikud päevauudiste tegemisega ise seda sama, kuidas sündmuseid või ajaperioode ühiskonda mäletama hakkab. Või veel enam, mis sündmused unustab (Harro-Loit ja Pallas 2013: 17). Just läbi päevauudiste ajalisuse panustavad ajakirjanikud ühiskonna kollektiivse mälu konstrueerimisele.

Ühiskonna kollektiivne mälu on osa kogukonnast, st tihti ka osa rahvuslikust identiteedist, mistõttu on mineviku aktualiseerimine samuti tihti tugevalt seotud rahvuse või riigiga, kus ajakirjanik ja auditoorium asuvad (West, 2008: 349). Näiteks on ka Halliki Harro-Loit ja Ene Kõresaar (2010) uurinud just rahvuslikku ajalisust ja seda, kuidas väljendub kollektiivne mälu riiklike tähtpäevade kajastuses. Seega võiks arvata, et välissündmuste kajastamisel ei pruugi ajakirjanik nii palju kollektiivsele mälule toetuda, kuna tema auditooriumi taustateadmised antud riigi sündmuste osas on erinevad.

Mälu toetavad visuaalid, mistõttu peetakse televisiooni peamiseks kollektiivset mälu konstrueerivaks ja vormivaks meediumiks (Zelizer, 1992: 2-5). Samas on näiteks Hoskins (2004: 113-120) leidnud vastupidist, et samaaegselt kollektiivse mälu kujundamisega tekitab televisioon ka mälu n-ö kokkuvarisemist, just seetõttu, et selles meediumis segunevad omavahel olevik ja minevik.

1.2. Televisiooni kui meediumi eripärad

1.2.1 Otsesus

Televisiooni ühe peamise eripärase omadusena on teoorias välja toodud selle 'otsesus' või 'elavus' (*liveness*) – see on kas tegelik hetkeline kajastus (otseülekanded) või hetkelise kajastuse mulje tekitamine (Bourdon, 2000; Hoskins ja O'Loughlin, 2007). Andrew Hoskins ja Ben O'Loughlin (2007: 25) kirjeldavad seda televisiooni omadust kui miskit, mis hõlmab endas sündmuse toimumise, salvestamise, edastamise ja vastuvõtu vahelise aja vähenemist. Kohesuse tekitamisel on oluline roll ka uudistesaaate stuudiol, kuna kuigi uudislõigud on ette salvestatud, loeb ankur stuudios uudiseid otse.

Otsesuse kõige lihtsam ja konkreetsem vorm on otselülitused, kus sündmuse toimumine, selle kajastus ning auditooriumi vastuvõtt toimub üheaegselt. Tänu tehnoloogia arengule muutusid otseülekanded eelistatuks teleuudistes 1990ndatel, nende kaudse läheduse ja vahetuse tõttu (Huxford, 2007: 654-660; Zelizer, 2007: 411-415). Otseülekannete kuldne aeg, 1950ndad, on aga lääne-maailma meedias ammu läbi saanud (Bourdon, 2000: 531-533). Mingi sündmuse kajastust teha täielikult ja ainult "otse" on keeruline, kuna see peaks tähendama, et reporter on sündmusel kohapeal selle toimumise ajal ning samaaegselt toimub ka uudistesaaade (Huxford, 2007: 659-662).

Kui üldiselt peaks otselülituse mõte olema, et vaataja näeb otse kohapeal toimuvat sündmust, siis analüüsid on näidanud, et enamasti, kui minnakse pildiga "otse sündmuspaigale", on peamine fookus seda kajastaval reporteril, mitte paigal ega sündmusel endal – visuaalil domineerib ajakirjanik, üldiselt ta ei liigu, vaatab otse kaamerasse ja räägib, mis äsja juhtus või mis juhtuma hakkab. Mõnikord küsib ankur stuudiost temalt ka paar küsimust ning juhul kui "otselülitusel" näidatakse veel mingeid kaadreid, on need filmitud juba varem (Huxford, 2007). Seega, isegi kui reporter vaid võtab sündmust oma sõnadega kokku või spekulatsioonid

sündmuse käikude üle, on siiski tänu otsepildile auditooriumil n-ö “siin ja praegu”, kohaolekutunne.

ETV õhtuses uudistesaares “Aktuaalne kaamera” on otselülitused väliskorrespondendi juurde üsna tihti just vestlusvorm ankru ja korrespondendi vahel. Eran N. Ben-Porath (2007: 423-425) on aga sellist *live*’i dialoogilist formaati kritiseerinud, väites, et nii asendub faktide esitamine küsimuste ja vastustega ning reporteri (või korrespondendi) autoriteet langeb.

Otselülitus on aga üks kahest võimalusest vaatajal näha reporterit kohapeal. Teine variant on, kui reporter põimib loosse oma *stand*’i ehk *stand-up*’i (Kobre, 2012) see on lühike ettesalvestatud klipp, kus reporter seisab kaamera ees ja ütleb paar lauset. Kobre (2012) sõnul on päevauudistes *stand*’i kasutamise üks põhjustest luua “otsesuse” ja “elavuse” tunnetust, mis aitab vaatajates luua usaldusväärsust. Reporterit vaatamata seosest uudise ajalisusega kirjutan rohkem ka peatükis 1.2.3. Vaatenurk.

Lisaks otsesuse tekitamisele võivad põhjendused *stand*’i kasutamiseks olla: 1) tutvustada vaatajatele reporterit; 2) näidata publikule n-ö tuttavat nägu, mida nad on aastate jooksul kanalit vaadates tundma õppinud; 3) anda võimalus ajakirjanikul midagi publikule demonstreerida ja 4) edastada lühivormis kiiresti peamised faktid teema/sündmuse kohta (Kobre, 2012: 174).

Robert Vianello (1986: 27) on kirjeldanud paradoksi – uudisele kui žanrile on omane selle ajaline otsesus ja värskus; samas on enamik uudisklippe ette salvestatud, need – vähemalt visuaalselt – ei ole otse, kui välja arvata loole eelnev ankrulõik. Huxfordi (2007: 664) sõnul tehakse küll nüüd vähem “päris” otselülitusi, ent endiselt tekitatakse televisioonis illusioon justkui otsesest ja lähedasest vaatest sündmusele erinevate esitlustehnikate abi.

Ka Hoskinsi ja O’Loughlini (2007: 25) väitel ei ole kohe ilma otselülitusteta televisioonist kadunud, vaid see on põimunud kogu uudistesaares diskursusesse, näiteks lugude kaameratöö, visuaalse graafika ja ankru teksti kaudu. Televisuaalidega läheduse tekitamist on uurinud Kari Andén-Papadopoulos ja Mervi Pantti (2014), kes leidsid, et lähedane ja aus vaade on tihti omistatud just amatöörlikele visuaalidele (Vt lähemalt ptk 1.2.2. Visuaalid). Hoskins (2004: 110) on öelnud lausa, et “televisioon on alati ‘otse’”, olles oleviku meedium, ent mille sisusse on põimitud minevikku. Kui näiteks ajalehe tekstis on ajavorm enamasti minevik, siis televisioonis kasutatakse üldiselt olevikku (“ütles” asemel “ütleb” jne) (Hoskins, 2007: 40-41). See pole uus fenomen, ka Bell (1995: 210) tõi välja, et ringhäälingu toimetajad regulaarselt

vahetavad pressiteadetes oleva minevikuvormi olevikuks. “Uudistekstid kirjutatakse ümber, et need vastaksid meediumi ajalisusele” (Bell, 1995: 210).

Stuktuurilt ja sündmuste esitamise järjekorralt erineb televisioon kirjalikust meediast – telesulatatakse taustainfo kronoloogiliselt põhiteksti sisse, ent lehes on tihtipeale taustainfo jaoks kõige lõpus eraldi plokk. Teleuudise lõpus on taustainfo asemel ka tihti “*snapper*” (Stephens, 1986, viidatud Lang, 1989 kaudu), mis on näiteks uusim infokild või tulevikuvaatav fakt. Samuti lähtutakse teleloo kokkupanemisel mitte ümberpööratud püramiidist, vaid pigem Freytagi püramiidist – lugu jutustatakse läbi karakteri narratiivi, ehk lubatakse publikul kõigepealt teemaga samastuda ja alles siis jõutakse teema peamise pingele ja detailideni (Kobré, 2012: 6-7). Trükiajakirjanduses on tähtsad faktid ja uudisvääratus, teleloo puhul loeb see, kui hästi suudetakse televaataja kaasa haarata. Kobré (2012: 7) hinnangul peab telelool peab olema narratiiv nagu ükskõik raamatul või filmil.

Annie Lang (1989: 447-449) on leidnud, et enamasti esitatakse teleloos põhisündmuseid nende juhtumise kronoloogises järjekorras. Samuti tõestas ta (*ibid.*), et selline esitus toetab seda, et vaatajale jääb lugu paremini meelde. Samas on näiteks Hoskins (2007) ning Neiger ja Tenenboim-Weimblatt (2016) näidanud vastupidist, et enamikes telelugudes on praeguste sündmuste vahele pikitud (kas siis visuaalseid või tekstilisi) viiteid kaugema mineviku sündmustele. Lisaks leidis Hoskins (2004: 110-116), et selline televisioonis oleviku (ankru otsetekst), mineviku (kaadrid sündmustest) ja tuleviku (tekstilised viited) pörkumine mõjutab tugevalt ka inimeste mäletamise protsessi, nimetades seda metafoorina “mälu kollapsiks”.

Varasemates televisiooni-analüüsides ongi “aeg” peamiselt terminites nagu “kohesus”, “otsesus” ja “kiirus”. Hoskins (2001: 218) aga leidis, et neid tunnuseid vaadeldes ei tule selgelt välja televisiooni ajaliste tunnuste erinevused ja üleminekud. Ta pakkus, et need väljendub:

- 1) heli ja visuaali koostoimes,
- 2) ajalistes viidetes televisiooni tekstis ja jutu tempos ning
- 3) varem kasutatud uudiskildude (ning visuaalide) re-kombineerimisel uutesse kontekstidesse.

(*ibid.*)

Hoskins (2001: 214) väidab, et meedias on televisioon peamine ajalisuse vahendaja, olles konstantne ressurss olevikus, mis pidevalt kujundab meie maailmatunnetust – ühelt poolt “luues ajalugu” ja samal ajal põimides enda narratiividesse minevikku ja kaugemat ajalugu. Televisiooni ajalisus võib aga olla põimitud selle eri kihtidesse – visuaali, helipilti ja teksti.

1.2.2. Aeg visuaalis

Meedia ja televisioon konstrueerib meie kollektiivset mälu ning tihtipeale on just visuaalid need, mis mälupilti jäävad. Just visuaalid annavad televisioonile selle usaldusvääruse, samuti aitavad need tekitada kohaolekutunnet ning edastada emotsioone paremini, kui pelgalt tekst või heli. Visuaalid annavad uudisloole autentsuse, usaldusvääruse ja tõelisuse/aktuaalsuse ning tekitavad loo tarbijale tunde, nagu nad kogeksid seda lugu “oma enda silmadega” (Brosius, Donsbach ja Birk, 1996: 181).

Kui tegemist on mõne traagilise sündmuse kajastamisega, võtab ajakirjanik justkui pealtvaataja rolli, kes on kohapealsete inimeste, kannatajate tunnistajaks (Andén-Papadopoulos ja Pantti, 2013: 961-967). Emotsionaalsete, traagiliste sündmuste kajastamisel kasutatakse tihti kaasahaaravaid pilte ja näidatakse lähikaadritega allikate emotsionaalset seisundit (Pantti, 2010: 170-175). Emotsionaalsete visuaalide üleliia rõhutamist on seostatud ka sensatsioonilisusega, mis teoreetikute jaoks omab pigem negatiivset konnotatsiooni, olles mitte kaugel sõnadest nagu “kollane” või “tabloid-” ajakirjandus (Grabe, Zhou ja Barnett 2001: 637-639). Hetke-emotsioonide ja kannatajate näitamine on ajaliselt pigem “nüüd ja praegu” olukord, ehk siin tuleb taas välja televisiooni seos otsesusega (*liveness*).

Samas peaksid katastroofi uudistes, nagu näiteks terrorirünnakud või ilmakatastroofid, emotsioonid toimima “intellektuaalse otseteena”, suurendades ja säilitades auditooriumi huvi sündmuse vastu, kuid samas mitte muutuma omaette subjektiks (Pantti, 2010: 176). Emotsioonide näitamisel katastroofi uudistes on seega kaks peamist eesmärki: hõlbustada avalikkuse mõistmist sündmuse kohta ja luua tähendusrikas seos vaatajate ja ohvrite vahel (Pantti ja teised, 2012, viidatud Su, 2020 kaudu).

Ootamatute või traagiliste sündmuste kajastuse puhul võivad visuaalid olla kvaliteedilt kehvemad, sest toimetus lähtub põhimõttest eelistada kvaliteedile rohkem otsestest ja lähedast vaadet sündmusele (Andén-Papadopoulos ja Pantti, 2014: 966-967). Kui aastakümneid tagasi

kritiseeriti uudisemagazine tugevamalt nende kehva kvaliteedi pärast, siis nüüd on uueks kvaliteedistandardiks kujunemas “*good enough*” ehk piisav, mitte perfektne (Capps, 2009).

Näiteks võivad nüüd televisiooni jõuda ka värisevad, kiire sisse suumimisega, udused kaadrid, kui sama lähedalt parema kvaliteediga sel hetkel kättesaadavad pole (Andén-Papadopoulos ja Pantti, 2014: 968). Tihti pole need kaadrid üles võetud mitte ametliku operaatori või ajakirjaniku poolt, vaid filmitud sündmusel osaleja telefoniga. Kuigi kohapealsete korrespondentide arv eri riikide meediamajades kahaneb, kaasatakse aina tihedamini ootamatute sündmuste puhul n-ö kodanikuajakirjandust ehk teleuudistes näidatakse pealtnägijate amatöörlikke ülesvõtteid (Andén-Papadopoulos ja Pantti, 2014: 97-113). Kui osa autoreid on selliseid amatöörlikke pealtnägija kaadreid kritiseerinud kui liigse sensatsioonilisuse tekitajaid (Grabe, Zhou ja Barnett, 2001: 651), siis teisalt on leitud ka positiivselt küljelt, et kehvema kvaliteediga videod lisavad loole autentsust ja usutavust (Pantti ja Bakker, 2009: 486).

Televisiooni oluline osa on visuaal, mistõttu on meediumina just televisioon ka rohkem mõjutatud n-ö rahvusvahelistest võrkudest ja uudisbaasidest, kui näiteks kirjalik meedia (Maier, 2010: 552). Samas on ka leitud (*ibid.*), et isegi vaadates iseseisvaid suuri ingliskeelseid väljaandeid ja kanaleid, on välisuudiste kajastuse visuaal silmatorkavalt ühtlane ja kitsas. Samuti saavad uudistetoimetused ka visuaale üha enam n-ö teisestest allikatest, nagu pressimaterjalid, videopangad ja uudiste arhiiv (Machin ja Jaworski, 2006).

1.2.3. Vaatenurk

Igal narratiivil on alati jutustaja (*narrator*), kelle vaatenurgast lugu räägitakse. Uudisloos on peamiseks jutustajaks loo autor, ehk reporter. Ent perspektiivid, mille kaudu reporter lugu saab vesta, varieeruvad - alates täielikust osalemisest sündmusel (n-ö isiklik perspektiiv) kuni täieliku sündmusest eemaldumiseni (Machill jt, 2007). Uudisloos käitub reporter enamasti selle viimase, distantsil jälgijana - justkui kaugelt ülevalt kostuv hääl (teleloos *voice-over*), kes kirjeldab sündmuse asjaolusid neutraalselt ja objektiivselt.

Seega on juba reporteri *stand* loos perspektiivimuutus - kui pealeloetud teksti ajal saab visuaaliga anda edasi näiteks sündmuse tegelikku ajalist perspektiivi, siis *stand*'iga muutub pilt ajalisel palju kitsamaks. Siis peab reporter verbaalselt suutma vaatajale looma minevikuperspektiivi, kui ta just otse sündmuspaigal selle toimumise ajal pole.

Teleuudises vahetuvad perspektiivid pidevalt ka siis, kui loosse tulevad sisse intervjuueeritavad. Seega, kui alguses näeb vaataja pilti ning kuuleb “kusagilt mujalt” tulevat pealeloetud teksti, siis järgmisel hetkel kuuleb ta heli samalt inimeselt, keda ta ekraanilt ekraanil näeb. Kui *voice-over*’i puhul lähevad tekst ja visuaal ajaliselt lahku, siis intervjuuklippides on nii pildi kui teksti aeg sama.

Iga loos rääkiv allikas portreeterib suuremal või vähemal määral mingit ajalisust. Näiteks sündmusel osalenu/pealtnägija pakub suurema tõenäosusega vahetut emotsiooni; samas ekspertid/ajaloolased pakuvad enamasti laiemat tausta, analüüsi, tõlgendusi ja tulevikuspekulatsioone (Kobré, 2012: 54-55).

Intervjuulõigu ajal pakub visuaal ajaliselt palju vähem, kui tekst. Eriti kuna enamasti on intervjuud tehtud juba pärast põhisündmust, kui just ajakirjanik pole sündmuse ajal ise kaameraga kohal olnud. Sündmusel osaleja või sündmust näinud inimese perspektiivilt filmitud kaadrid, ehk n-ö tegelase vaatepunkti kaadrid aitavad tekitada vaatajas kohaolekutunnet. Samas on pealtnägija perspektiivi seostatud sensatsioonilisuse ning mõnikord konfliktsete teemade puhul ka subjektiivsusega (Doyle 2003: 43). Näiteks on protesti või meeleavaldust kajastades suur erinevus, kas kaamera on mässajate poolel ja vaatab politsei suunas või on ta politsei selja taga, vaatega mässajate poole (*ibid.*). Kuigi pealeloetav tekst võib sealjuures olla täpselt sama, annab visuaal mõlemal juhul tugeva sõnumi. Sellist kaameranurka nimetatakse ka *point of view (POV)* kaadriks – vaataja näeb, mida nägi mõni loo tegelane (Kobré, 2012: 139).

Jesper Strömbäck ja Daniela Dimitrova (2009: 161-163) leidsid Rootsi ja USA teleuudiste allikavalikuid uurides, et välisuudistes oli n-ö ametlikke allikaid (ametnikud, poliitikud, tuntud näod) vähem, kui kohalikke teemasid kajastavates lugudes. Samuti nägid nad (*ibid.*) allikate erinevust ootamatute ja planeeritud sündmuste vahel, viimases domineerisid ametlikud allikad.

Üks uudismeedia oluline roll on ka avaliku arvamuse kajastamine, mis aitab ajakirjanikel legitimeerida oma teemavalikuid ning vaatajaskonnal sündmuse tõlgendada ning õppida, mida elanikkond uudisest arvab (Beckers, 2020: 2090-2092). Ideaalis peegeldaksid uudised erinevate arvamuste mitmekesisust, ent reaalsuses on avaliku arvamuse ehk kogu elanikkonna meelsuse mõistmine ja esitamine keeruline (*ibid.*).

Kui oma koduriigi uudiste puhul saab vaataja ka ise tunnetada, milline on üldine avalikkuse arvamus mingil kohalikul teemal, siis välisestemate puhul sealsete kodanike arvamust on keerulisem vaatajal endal tunnetada. Tihti küsitaksegi väliskorrespondentidelt, et “milline on

meeleolu X kohas?” või “kuidas kohalikud ennast selle keskel tunnevad?”, siis peaks andma reporter ülevaate selle riigi või piirkonna avalikust arvamusest. Võtted selle tegemiseks on erinevad, üks enimlevinutest on vox populite tegemine ehk pealtnäha tavaliste “inimeste tänavalt” intervjuerimine (Bergillos, 2019: 1059-1065).

1.2.4. Korrespondent kui kohalolija

Otsesuse tekitamisel välisloo puhul on suur roll sellel, kas lugu räägib ajakirjanik otse sündmuse koha pealt, või on see kokku pandud Tallinna toimetusest. Kohapealne korrespondent saab teha saatesse otselülitusi, kajastada kohalike arvamust, luua reportaaže ning pakkuda n-ö pealtnägija kogemust. Samas kui reporter saadetakse äkitselt uude keskkonda ootamatut sündmust kajastama, ei pruugi tal olla eelnevalt palju taustateadmisi ega kohapealseid allikasuhteid.

Väliskorrespondente on Brüggemann (2017: 541) defineerinud kui uudisteorganisatsioonis töötavaid isikuid, kes teenivad elatist tootes ajakirjanduslikke lugusid publikule, kes asub reporterist erinevas riigis. Seega võib väliskorrespondent toota lugusid nii oma “koduriigile” ja resideerudes eemal, kui ka raporteerida oma koduriigist uudiseid mõnele teisele riigile. Antud töös käsitlen Eesti väliskorrespondendina Eesti ajakirjanikke, kes kajastavad lugusid mõnest välisriigist eesti publikule.

Traditsiooniline, täiskohaga professionaalne väliskorrespondent, on nišinähtus, mida vähesed meediaväljaanded raatsivad endale lubada (Brüggemann, 2017: 542). Sellegipoolest saab välisteemade kajastust teha ka teistsuguste välisreporteritega, näiteks kohapeale saadetavate ehk n-ö langevarju-ajakirjanikega (*parachute journalist*), harrastus- ja vabakutseliste ajakirjanikega või ka luues välisuudiseid koduriigi toimetuse laua taga (Hamilton ja Jenner, 2004: 313).

Sündmuskohale saadetav ajakirjanik on meediamajades aina enam kasutusele võetav reporteri vorm: väliskorrespondent, keda kasutatakse vastavalt vajadusele – kui midagi kuskil juhtub, saadetakse ajakirjanik sündmuskohale. Väljasõit võib toimuda väljaande päritolumaalt või mõnest mujal asuvast korrespondendipunktist. Üha enam kasutavad väljaanded traditsioonilise sündmuskohal viibiva püsikorrespondendi asemel *parachute* ajakirjanikku (Sprenk-Dorn, 2007: 10). Kuigi see reporterivorm on kallis, on see vähem kulukas kui reporterite püsiv paigutamine paljudesse valvepostidesse (Hamilton ja Jenner, 2004).

Ajakirjanikke on palju hinnatud selle põhjal, kuivõrd suudavad nad olla n-ö pealtnägijad, edastada kohaloleku tunnet ja ise kajastatavas sündmuses osaleda (Zelizer 2007; Cottle, 2013). Selline raporteerimine nõuab aga lisaks füüsilisele kohalolule ka reporteri põhjalikke teadmisi teemast. Kui ajakirjanik töötab välisriigis, siis peab lugeja seda aduma, et tegemist on ise sündmuskohal hangitud informatsiooniga - vastasel juhul saaks sellise loo ära kirjutada toimetuse laua tagant telefoni teel. Sündmuskohal viibiv ajakirjanik peaks looma kohalolu-efekti (Zelizer, 2007: 410-420). Siinkohal tuleb arvestada, et tihti just reportaaži elementidega luuakse lugejatele võõrastest piirkondadest pilt (*ibid.*)

Parachute-ajakirjanduse negatiivse küljena on välja toodud vähest põhjalikkust, sest ajakirjanik keskendub sellele, mis toimub praegu, jättes kajastamata näiteks toimumise põhjused (Sprenk-Dorn, 2007: 15). Samuti ei pruugi ootamatult kohapeale saadetud ajakirjanik teada kõiki sündmuse nüansse (*ibid.*).

Barbie Zelizer (1992: 131) on kirjeldanud nelja eri rolli, mille saab võtta ootamatut juhtumit kajastav ajakirjanik: 1) pealtnägija; 2) esindaja; 3) uurija; 4) tõlgendaja. Uurija roll on pigem vaadata sündmusi pikemas ajalisel perspektiivis, samas kui pealtnägija ülesanne on raporteerida ühel väga kindlal ajal juhtunut.

Kolme rahvusvahelise kriisi kajastamist Norra pressis uurinud Johan Galtung ja Mari Holmboe Ruge (1965: 83-35) on soovitanud sündmuskohale minevatel ajakirjanikel parema lõpptulemuse saavutamiseks teha rohkem eeltööd, koguda rohkem taustamaterjali ning süveneda teemasse põhjalikult. Ootamatuid sündmusi kajastama minnes pole aga enamasti reporteril seda aega eeltööd teha. Ajakirjanikud peavad nägema sündmuse põhjuseid ja tagajärgi ning esitama konkreetse juhtumi puhul need lugejatele selgitava materjalina (*ibid.*).

Kuigi noorte seas on täheldatud huvi just rahvusvaheliste uudiste vastu (Sambrook 2010: 60) siis suur hulk kirjandust väidab ikkagi, et väliskorrespondents, eriti selle traditsiooniline vorm, on aina enam kaduv nähtus, sest üldine avalikkus ei ole välisuudistest huvitatud (Altmeppen, 2010) ja nii välisajakirjandus kui ka ajakirjandus üleüldiselt on kriisis" (Young, 2010; Blumler, 2010; Curran 2010: 465-466, viidatud Archetti, 2012: 420 kaudu). Põhjuseid selleks on mitu, ent peamiselt tuuakse välja rahalisi raskusi ning ülemaailmsete meediavõrkude rolli ja võimu (*ibid.*).

Väliskorrespondentide vähenemine või puudumine ei mõjuta kuidagi juurdepääsu teistest riikidest pärit teabele, sest digimeedia keskkonnas on saadaval rohkem infot kui kunagi varem. Teabe üleküllus suurendab aga vajadust selle teabe mõtestamiseks (Brüggemann jt, 2016: 540). Seetõttu on väliskorrespondente kui spetsialiste, kes piiri taga 'tähendust haldavad' vaja rohkem kui kunagi varem (Archetti, 2012; Brüggemann jt, 2016). Selleks, et täielikult mõista sündmuste keerukust, eriti kriisi- või sõjapiirkonnas, on vaja oskusi, aega ja kogemusi, mis kõik on välisuudiste kajastamisest kadumas (Sambrook 2010: 36).

2. UURIMISKÜSIMUSED

Käesoleva uurimistöö peamiseks eesmärgiks on analüüsida välissündmuse kajastuse ajalist perspektiivi ETV teleuudistes. Ajalise perspektiivi alla kuulub mitmeid aja ja ajalisusega seotud tegureid, nagu näiteks tekstilised viited minevikule aga ka näiteks katteplaanide ajalisus. Olen uuritavad ajalised tegurid jaotanud kolme kategooriasse: esiteks tekstilised ajalisuse tunnused ühes uudisloos, teises visuaalsed ajalised tunnused ühes uudisloos ning kolmandaks mitmetest uudislugudest koosneva sündmuse kajastuse laiem ajalisus. Esimesed kaks uurimisküsimust on seotud loo teksti ja visuaali ajalisusega, mis võimaldab vaadata analüüsis ka seda, kuidas visuaali ja teksti ajalisus omavahel suhestuvad. Kolmas uurimisküsimus võimaldab kaardistada kogu sündmuse ajalise perspektiivi ehk milline on sündmuste kajastuse ajalisuse laiem pilt ja millised ajalisuse tendentsid paistavad esile. Eesmärk on saada vastused neile küsimustele mõlema valimigrupi (vt lähemalt ptk 3.1.3 Valim) puhul eraldi, et seejärel ka kahe sündmuse kajastuse ajalise perspektiivi iseärasusi võrrelda.

Seega on bakalaureusetööl kolm peamist uurimisküsimust:

1. Kuidas on uudislugu konstrueeritud ajalisest perspektiivist?

- Milline on loo teksti ajaline maht?
- Kuidas varieeruvad tekstis erinevad ajavormid?

2. Kuidas on konstrueeritud aega loo visuaalis?

- Milline on loo visuaali ajaline maht ja struktuur?
- Kuivõrd kasutatakse arhiivimaterjali?

3. Kuidas areneb kogu sündmuse kajastuse narratiiv ajaliselt?

- Millal milliseid ajaperioode kajastatakse?
- Millised allikad mis ajal esile tuuakse?

3. METODOLOOGIA

3.1. Kasutatavad andmekogumis- ja analüüsimeetodid

Lisaks teoreetilise ülevaate ajalisuse ja televisiooni uuringutest andmisele on bakalaureuseöö eesmärk analüüsida välissündmuse kajastuse ajalist perspektiivi ETV uudistes. Selle tegemiseks koostasin teleuudiste ajalisust võimaldava uurimismetoodika. Kuna bakalaureusetöö eesmärk on kirjeldada ja analüüsida ETV välisuudiste (“Aktuaalne kaamera” ja “Välisilm”) sisu, kasutan meetodina kvalitatiivset kontentanalüüsi. See on tehnika, mis võimaldab uurida tekstide sisu ja/või nende kontekstist tähendust, kusjuures sõnade pelga loendamise asemel uuritakse keelt kui kommunikatsioonivahendit intensiivselt (Laherand, 2008: 290).

Erinevalt kvantitatiivse väljundiga standardiseeritud sisuanalüüsist annab kvalitatiivne analüüs ülevaate uuritavast kui tervikust ning võimaldab näha teksti ja/või autori mõtteavalduste terviklikku mõtet või struktuuri (Kalmus jt, 2015). Kuna oma tööga tahan näha sündmuse kajastuse kui terviku ajalist perspektiivi, on see meetod kõige sobivam. Ajalise perspektiivi analüüsimiseks sobib kvalitatiivne lähenemine paremini, sest see võimaldab jõuda andmetes esinevate mustriteni analüüsi käigus, eeldamata neid uuringu varajases faasis, nagu on iseloomulik kvantitatiivse lähenemise puhul (Lagerspetz, 2017: 239-240).

Uurimus koosneb kahest etapist: andmete kogumine lugude kodeerimisel ning siis saadud andmestiku analüüs.

Esmalt kodeerisin iga ühiku kodeerimisjuhendi alusel (**vt Lisa 1, lk 59**) eraldi. Kvalitatiivse sisuanalüüsi puhul toimuvat tekstide kodeerimist kirjeldab Meri-Liis Laherand (2008: 291) järgnevalt – tekst ja selles sisalduv info või mõte võetakse kokku lühikese koodiga. Koodiks on märksõna, mis antakse igale sõnumile või infoühikule.

Kodeerimisjuhendi koostamisel kombineerisin deduktiivset ja induktiivset lähenemist – esmalt panin paika kategooriad lähtudes senisest teooriast ja varasematest uurimustest, ent silmas pidades enda kolme peamist uurimisküsimust. Seejärel tegin juhuvalimiga proovikodeerimise, mille jooksul tekkis vajadus lisada juurde koode, kuna märkasid lugudes veel erinevaid ajalisi nüansse. Lisasin juurde n-ö avatumaid koode, mis võimaldavad olla detailsemat ja kirjeldavamad. Samuti täiendasin ja täpsustasin koode kodeerimise käigus ning läksin mõne

loo juurde mitu korda tagasi, kui tundus, et midagi jäi märkimata. Protsessi tulemusena tekkis kolm peamist koodide kategooriat - aeg tekstis, aeg visuaalis ning kõneisikud ehk allikad. Lisaks kirjeldavad koodid, nagu näiteks loo pealkiri, autor jne.

Minu töös on analüüsiühikuks üks teelugu. See võimaldab saada kätte andmestiku, mida on võimalik hiljem analüüsida ja süstematiseerida.

Kui kvantitatiivse sisuanalüüsi puhul on range ja fikseeritud kodeerimisjuhend, siis kvalitatiivses kontentanalüüsis on rohkem paindlikkust, mis võimaldab arvesse võtta ka ridade vahele peidetut ning tähelepanu saab pöörata unikaalsetele ja harva esinevatele nähtustele (Kalmus jt, 2015). Analüüsi käigus võivad uudislugudest välja tulla ajalist perspektiivi määravad tegurid, mida algselt oodata ei osanud, mistõttu võib tekkida töö käigus vajadus koodi ja kategooriaid lisada. Kahe lähenemise kombineerimisel on võimalik ühest küljest toetada olemasolevat teooriat, teisalt võimaldab see olla avatud uutele ilmingutele ning otsida aktiivselt ka teooriat täiendavaid või korrigeerivaid tõendeid (*ibid*).

Lugude kodeerimisel kasutasin kvalitatiivse andmeanalüüsi tarkvara MAXQDA, mis võimaldab olulise info andmestikus märkida erinevate koodide, värvide ja sümbolitega. Nii sain erinevate värvidega märkida näiteks tekstis ja visuaalis esineva ajalisuse (vt Lisa 2, lk 61) ning hiljem lihtsamini analüüsida nende kategooriate kattuvuste erinevusi.

Kuna oluline uurimisküsimus on, et mis järjekorras mingeid ajaperioodid esile tulevad, on analüüsi osas oluline vaadelda koodide esinemist nii igas ühikus eraldi aga ka teemablokkides. Analüüsikategooriate loomisel ja analüüsimisel kasutan induktiivset lähenemist, ehk lähtun andmestikust.

3.2. Valim

Kuigi ajalisus peitub igas ajakirjanduslikus tekstis, siis vaatlen oma töös just välissündmusi. Esiteks põhjusel, et see info on meediatarbijale kõige laialdasemalt kättesaadavam – Eesti inimene ei pea vaatama ETV uudiseid, et kätte saada info tähtsaimate välismaa sündmuste kohta. Välisuudised on see, millest globaliseeruva maailma noored huvituvad, ning mida rohkem maailm globaliseerub, seda asjakohasemaks muutub välismaine kajastus inimeste igapäevaelu jaoks (Sambrook, 2010: 59-60). Samas varasemalt on Kevin Williams (2011: 3-6) välja toonud paradoksi, et kuigi elame ajal, mis võimaldab üle maailma järjest kiiremini ja paremini infot hankida, tuntakse rahvusvahelise informatsiooni vastu üha vähem huvi.

Välisuudiste kajastus riikides ühtlustub üha enam, sest enim sõltub just visuaalne meedia rahvusvahelistest uudistetarnijatest, nagu Associated Press ja Thomson Reuters, piirkondlikest uudistevahetusliitudest nagu Euroopa Ringhäälingute Liit ning rahvusvahelistest oma vooge müüvatest uudistekanalitest, nagu näiteks CNN (Maier, 2020: 7-8). Kohalikule vaatajaskonnale on aga välisuudiste konstrueerimisel tehtavad valikud olulised, kuna välisteemade puhul on vaatajate isiklikud kogemused ja teadmised väiksemad kui kohalike teemade puhul (Page ja Bouton 2006, viidatud Yarchi 2007:2 kaudu).

Näiteks BBC 2010. aasta auditooriumiuuring (Sambrook, 2010: 65) näitas, et vaatajad väärtustavad tavareporterit asemel välisriigi eksperti, kes raporteerib sealt koha pealt. Samas on huvi välisuudiste vastu killustumas (nagu ka teiste uudiste puhul) – ühel pool on sügav nišihuvi põhjalike analüüsivate lugude järele ja teisel pool n-ö erakorraliste uudiste (*breaking news*) pealkirjahuvi (*ibid.*).

Kuna uurimustöö eesmärk on kaardistada erinevate sündmuste kajastuse ajalised perspektiivid, moodustub kolm valimigruppi. Valisin sündmusteks:

1) USA Kapitooriumi ründamine.

2021. aasta 6. jaanuaril Ameerika Ühendriikide pealinnas Washingtonis tungis president Donald Trumpi toetajate mass Kapitooriumi ruumidesse, samal ajal kui USA kongress hakkas ühisistungil lugema presidendivalimiste valijameeste hääli. Meeleavaldusena alanud ning Kapitooriumi ründamiseni eskaleerunud sündmus lõppes 5 hukkunuga (4 protestijat ja üks politseinik), ligi 60 vigastatuga ning politsei arreteeris enam kui 80 osalenut. Kongress, kes pidi rünnaku tõttu paariks tunniks evakueeruma, kogunes valimistulemusi uuesti kinnitama neli tundi pärast sissetungi hoonesse. Valimistulemused kinnitati kohaliku aja järgi kell pool neli hommikul ning kongress teatas, et 20. jaanuaril 2021 vannutatakse Ameerika Ühendriikide presidendina ametisse Joe Biden ja asepresidendina Kamala Harris.

Valimisse kuuluvad kõik 07.01.21 toimunud sündmust kajastavad telelood ETV kanalil, samuti sellele järgnenud ja sündmust otseselt puudutavad temaatilised välislood.

2) Pariisi Jumalaema kiriku põleng.

2019. aasta 15. aprilli õhtul puhkes Prantsusmaal Pariisis Notre-Dame'i katedraalis tulekahju, mille tagajärjel varises kokku kiriku katus ja haritorn. Tulele pandi lõplikult piir üheksa tundi pärast süttimist. Kokku osales kustutustöödel ligi 400 tuletõrjujat, neist üks sai tõsiselt vigastatud.

Hoone peamine struktuur ning kaks suurt torni õnnestus päästa. Tulekahju toimumise ööl teatas president Emmanuel Macron, et katedraal ehitatakse uuesti üles ning taastamistööde rahastamiseks luuakse rahvusvaheline korjandus.

Valimisse kuuluvad kõik 15.04.19 ja pärast seda eetris olnud uudislood, mis rääkisid või olid sisult seotud Notre Dame'i kiriku põlenguga.

3) Venemaa poliitiku Aleksei Navalnõi mürgitamine.

2020. aasta 20. augustil haigestus Venemaa opositsioonipoliitik Navalnõi lennureisil Tomskist Moskvasse. Lennuk oli sunnitud maanduma Omskis, kus raskes seisundis mees toimetati haiglasse. Järgmise päeva pärastlõunal lubati Navalnõi juurde hommikul Saksamaalt erivarustusega lennukiga saabunud kolm arsti. 22. augusti hommikul hospitaliseeriti Navalnõi Berliini Charite haiglas. Saksamaa valitsuse 2. septembril avaldatud teate kohaselt põhjustas Navalnõi mürgistuse Novitšoki rühma kuuluv närvimürk.

Valimisse kuulusid kõik 20.06.20 ja pärast seda eetris olnud uudislood, mis rääkisid Navalnõi mürgitamisest. Et valim liiga suureks ei läheks, võtan valimisse vaid aastas 2020 ilmunud lood. Lähenen valimile sündmuse keskselt, et näha, kas erinevat tüüpi sündmuste ajalises perspektiivis on erisusi või universaalsusi. Valisin teadlikult kolm sündmust, mis on eeldatavasti sündmusteahela pikkuselt erinevad – esimene tundub tüübilt pigem lühike narratiiv (ootamatu sündmus, mille lõpplahendust selgub suhteliselt kiiresti) ja teised kaks on pikemad narratiivid (pika tausta- ja ka järellooga), neist viimane on aga mitte niivõrd konkreetne sündmus, vaid selline, mille asjaolud hargnesid lahti aja käigus. Selline valik võimaldab analüüsida sündmuste kajastuse puhul, millised on n-ö pärast kulminatsiooni tehtavad jätkulood ning kas need vaatavad pigem tulevikku või täidavad lünki minevikus.

Kuigi lähenen valimile sündmuspõhiselt, on siiski võimalus, et valimis on sündmusest ajendatud, ent mitte enam sündmust ennast kajastavaid jätkulugusid. Samuti erineb kolme sündmuse kajastus autorite poolt – USA sündmuse kajastavate uudiste autor on peamiselt USA korrespondent Maria-Ann Rohemäe, kes on seal resideeruv korrespondent. Teiste lugude autorid on erinevad AK toimetajad nagu näiteks välistoimetaja Tarmo Maiberg aga ka eesti uudiste toimetajad Reet Weidebaum ja Toomas Pott. Samuti kajastas kirikupõlengut Euroopa korrespondent Epp Ehand, kes läks Prantsusmaale spetsiaalselt sündmuse tõttu.

Kõik valimisse kuulunud ühikud olen välja toonud **Lisas 3 (vt lk 61)**.

3.2.1. Välisuudise formaadid Eesti Televisioonis

Meediauurijad on leidnud, et välisuudiste maht teleuudistes on kahanemas (Altmeyden, 2010, Aalberg jt, 2013). Briti meediat uurinud Suzanne Franks (2004: 426) leidis, et välisteemade maht pole küll vähenenud, ent üha enam esineb nende pigem pehmeid ja meelelahutuslikke formaate, kus ei tegeleta tõsiste välispoliitiliste või majanduslike teemadega. Samamoodi on leidnud Klaus-Dieter Altmeyden (2010: 575-576), et välisuudistes on aina enam lihtsustatud käsitlusi, kus lähtutakse meelelahutuslikkusest ning tähelepanu saavad enamasti vaid ootamatud kriisid ja õnnetused.

Kuna minu valimisse kuuluvad just ETV uudislööd, kirjeldan järgnevalt ka nende formaati. Välisuudised on sel kanalil peamiselt “Aktuaalses kaameras” (edaspidi AK) ja “Välisilmas”. Viimane on ainult välispoliitika teemadele pühendatud pooletunnine saade, mis on eetris kord nädalas ja kus AK välistoimetused teeb pikemaid ja sisukamaid välisuudislugusid, mida täiendab enamasti ka üks stuudiointervjuu. Inkeri Parman leidis 2014. aasta bakalaureusetöös, et ühes Aktuaalse Kaamera saates on keskmiselt 4,8 välisuudist ning mahult moodustavad välislööd seega ligi 30%.

Välistoimetaja-saatejuht Astrid Kannel on kirjeldanud “Aktuaalse kaamera” välisuudiste (ideaalset) formaati järgmiselt (Parman, 2014: 72): kõigepealt on kõige olulisem väliskommentaari (ankur ütleb põhiuudise), mille järel tuleb maksimaalselt kaheminutilise lugu. Seejärel on ankru tekstina lühiuudised, millel mõnel on järel ka sünkroon. Välisuudiste pikkuse kohta ütles Kannel toona, et toimetuses on erinevad koolkonnad – “ühed püsivad pooleteise minuti piirides, teised ei suuda seda kunagi”. Üldiselt järgitakse siiski AK välistoimetuses printsiipi – lühike ja lööv, küll inimene siis pärast ise loeb internetis edasi (*ibid.*).

Samuti väärivad märkimist, et “Aktuaalne kaamera” on aastatega võtnud suuna siiski sisukama ja põhjalikuma kajastuse poole – 2009. aastal tegi AK läbi formaadimuutuse, mille eesmärk oli luua vabama õhkkonnaga uudistesada, mis oleks ka varasemast mahukam ja põhjalikum (Ilves, 2013: 66). Uue formaadiga hakati varasemast enam kasutama pikemaid reporterilugusid. Lisaks selgus, et enam eetriaega said uue formaadiga juurde Tallinna ajakirjanikud, rohkem võis varasemaga võrreldes ekraanil näha ka Eesti väliskorrespondente. (*ibid.*)

4. TULEMUSED JA ANALÜÜS

Peatükis annan ülevaate, mida näitasid kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemused välissündmuse kajastuse ajalise perspektiivi kohta.

Igas alapeatükis toon kõigepealt eraldi välja iga valimigrupi tulemused ning seejärel kirjeldan mustreid ja tendentse, mis valimigruppide andmete analüüsist välja tulid ning kuidas tulemused gruppides sarnanesid ja erinesid.

4.1. Sündmuse kajastuse narratiivid

Pariisi Jumalaema kiriku põlengu kajastus algas uudisnupu ja telefonikõnega otse sündmuskohale, st. 15. aprilli õhtuse uudistesaaate eetrisoleku ajal oli tulekahku just toimumas, ent traagilise sündmuse lõppu veel ei paistnud. Põhisündmuse esimene kokkuvõte ja esimesed emotsioonid vahendas öösel Brüsselist Pariisis sõitnud Euroopa korrespondent Epp Ehand, loona järgmise hommiku Terevisiooni uudistes. Järgmise päeva õhtustes uudistesaadetes pühendati teemale suur hulk saatest, 16.aprilli kella 18:30 ja 21 saates oli kokku kuus sündmusest tulenevat uudislugu. Kaks neist rääkisid otseselt Pariisi sündmusest endast, ent neli ülejäänud lugu olid teema laiendused Eestis - kõnelesid eesti kirikute kindlustustest ja varasematest siinsetest kirikupõlengutest.

Kokku oli ligi nelja kuu pikkusel ajaperioodil 16 eraldi uudisühikut. Nende seas oli sündmust kirjeldavaid/kokkuvõtvaid lugusid 4, järellugusid (renoveerimistööd algasid/jätkusid, valitsus tegi otsuseid jne) 3, teema laiendusi 5 ning ainult tulevikuvaatele fokuseerinud uudiseid 1. Neist 9 olid ligi kaheminutilised uudislood, üks pikem ülevaade “Aktuaalne kaamera: Nädalas” (ligi 10 minutiline, mille seas lugu, ekraanipuude ja Vox Populi). Lühivorme, ehk ankurfaile või ankurfaile koos sünkrooniga oli kokku kolm ning otselülitusi/telefonikõnesid Pariisi otse stuudiost tehti kaks korda.

Kokkuvõtvalt kulges Pariisi kirikupõlengu kajastuse ajaline narratiiv järgmiselt:

1) sündmus (0)

15.04 - 16.04.

“Jumalaema kirik on leekides”

“Pariisis põles suures osas maha Jumalaema kirik”

2) esimesed reageeringud (+1)

16.04 esimene pool:

“Pariisis elavad eestlannad ERRile: ..”

“Prantsuse kultuuriminister: ...”

3) vaade ajalukku (eesti kontekst) (-3)

16.04 saate teises osas:

“Eesti kirikute tuleohutuse parandamiseks andis tõuke Pühavaimu põleng”

“Eesti luteri kirikud on valdavalt kindlustamata”

21.04 algus: *“Meenutame ka Eestis toimunud sakraalhoonete põlenguid..”*

4) tulevikuvaade (+3)

21.04 lõpp: *“Jumalaema kiriku põleng ilmselt suurendab turistide arvu”*

5) edasine protsessi kulg (+2)

25.07-19.08 *“Kirikut valmistatakse ette restaureerimiseks”; “Pariisis jätkati kiriku koristustöödega”*

Nagu näha, siis kordagi polnud selles kajastuses fookuses eellugu (-1), st juttu sellest, mis toimus enne põhisündmust.

Samuti tuleb märkida, et ajalisel liiguti edasi või tagasi üsna kiiresti ning väga konkreetset või kuupäevalist joont aegade vahele tõmmata on raske. Kõige intensiivsem oli kajastus

sündmusejärgse päeva õhtul, pea pool kõigist teemat puudutavatest ühikutest oli eetris just 16.aprillil, ehk päev pärast põlengut. Viimane kiriku põlengust kõnelev uudis oli “Aktuaalses kaameras” 19. augustil 2019.

Just Pariisi valimigrupis täheldasin eriti tugevalt seda, et põhisündmus oli teiste teemade katalüsaator - väga tugevalt hakati rääkima eesti kirikute seisukorrast, nende kindlustatusest. Samuti sellest, millised hooned Eestis on meile kui rahvusliku kultuuri kandjad, mille häving läheks riigile väga korda.

Washingtoni Kapitooriumi sissetungi kajastus ei jõudnud selle toimumise õhtul üldse AKsse, kuna sündmused hakkasid eskaleerima eesti aja järgi pärast kella 21t. Kuna sel perioodil polnud ka Terevisiooni hommikusi uudiseid, oli esimene ETV teleuudis sündmuse kohta alles järgmise päeva õhtustes uudistes, kus Maria-Ann Rohemäe tegi sissetungist kokkuvõtte ning Astrid Kannel andis lisaks oma looga ülevaate erinevate riigipeade reaktsioonidest sündmusele.

Kokku oli selles valimigrupis 16 ühikut, neist 11 uudislugu, 4 lühivormi ning 1 otselülitus. Enamik teemat puudutavatest lugudest enamik (7) olid järeloomad, kajastades näiteks uue presidendi ametisse astumist ja eelmise presidendi tagandamisprotsessi, viidates aga alati ka vähemalt paari lausega Kapitooriumi mässule. Peamiselt just sissetungile keskendus kokku kolm ühikut ning ühe loo põhifookus oli tulevikul. Kahes uudisloos oli põhirõhk sündmusele järgnenud hinnangutel ja reaktsioonidel.

Vaadates lugude eetrisse jõudmise järjekorda, kulges Kapitooriumi sissetungi kajastuse ajaline narratiiv järgmiselt:

1) sündmuse kokkuvõte tagantjärele (0)

07.01 puude *“Vaatame nüüd, kuidas sündmused Washingtonis arenesid, mis lõpuks siis ka Kapitooriumi ründamisega lõppesid.”*

2) hinnangud ja reageeringud sündmusele (+1)

07.01 *“ERR Washingtonis: ameeriklaste hinnangud jagunevad kaheks”*

“Maailm on reageerinud rüüstamistele kapitooriumis hämmelduse ja etteheidetega”

3) tulevikuvaade (+3)

11.01 *“Trumpi tulevik Vabariiklikus Parteis on suure küsimärgi all”*

4) edasine protsessi kulg (+2)

14.01 - 14.02 *“Senatis algas Trumpi tagandamisprotsess”*

“Senat arutas Trumpi süüdistust” jne

Nagu näha, siis polnud ühtegi lugu, millel oleks põhifookus just sündmusele eelnenud ajal. Ühes ekraanipuutes võeti küll kokku teekond, kuidas jõudsid protestijad sündmuse päeval Kapitooliumini, kuid varasemat ajaperioodi mainiti lugudes vaid üksikute lausetena. Kõige rohkem kajastati ikkagi sissetungile järgnenud reaktsioone ja Trumpi tagandamisprotsessi. Kajastuse ajaline periood selles valimigrupis oli natuke üle kolme kuu, millest kõige intensiivsem oli vahetult sündmusejärgne.

Vene opositsiooniliidri mürgitamise kajastus sai alguse sündmuse päeval, ehk 20.augustil, kui Aleksei Navalnõi tervis ootamatult lennukil halvenes ja ta viidi Omski haiglasse. Samal päeval oli AKs ka Arni Alandi uudislugu. Selles valimigrupis oli ühikuid enim, kokku 7 lühivormi ja 10 uudislugu, neist kaks tükki pikemad Välisilma omad. Enamik lugusid märkisin “järellooks”, kuna nende fookus oli mõni põhisündmusega seotud väiksem sündmus (riigipea tegi avalduse, mees paraneb jne). Ühe loo märkisin teemalaienduseks, sest see ei rääkinud mitte sündmusest, vaid kirjeldas teaduslikult keemilise aine toimeaineid. Nelja loo põhirõhk oli tulevikul - mis saab Nord Stream gaasijuhtmest, kuidas peaksid EL riigid reageerima jne. Kokku kestis põhikajastus ligi neli kuud, ent kõige intensiivsem oli see muidugi esimesed nädalad pärast poliitiku haigestumist.

Lugude järjekorda vaadates saab sündmuse ajalise narratiivi kokku võtta nii:

1) sündmus (0)

20.08 *“Aleksei Navalnõi viidi Omski haigla intensiivraviosakonda. Tõenäoliselt üritati teda mürgitada.”*

2) edasine kulg (+1)

22.08 *“Navalnõi jõudis Berliini Charite haiglasse, arstide kinnitusel on ta endiselt koomas.”*

25.08 *“Prantsusmaa nõuab Moskvast kiiret uurimist”*

3) uued infokillud sündmuse kohta (0)

25.09 *“Saksa arstid oletavad, et Navalnõi mürgitati keerulise nimetusega koliinesteraasi inhibiitorite rühma kuuluva ainega”*

02.09 *“Saksamaa: Putini-kriitik Navalnõi mürgitati Novitšokiga”*

4) tulevikuvaade (+3)

03.09 *“Saksa poliitikud kutsuvad loobuma Nord Stream 2 ehitusest”*

07.09 *“Kuidas peaks Euroopa vastama Navalnõi mürgitamisele?”*

16.09 *“Navalnõi mürgitamine on muutmas Saksamaa Vene-poliitikat”*

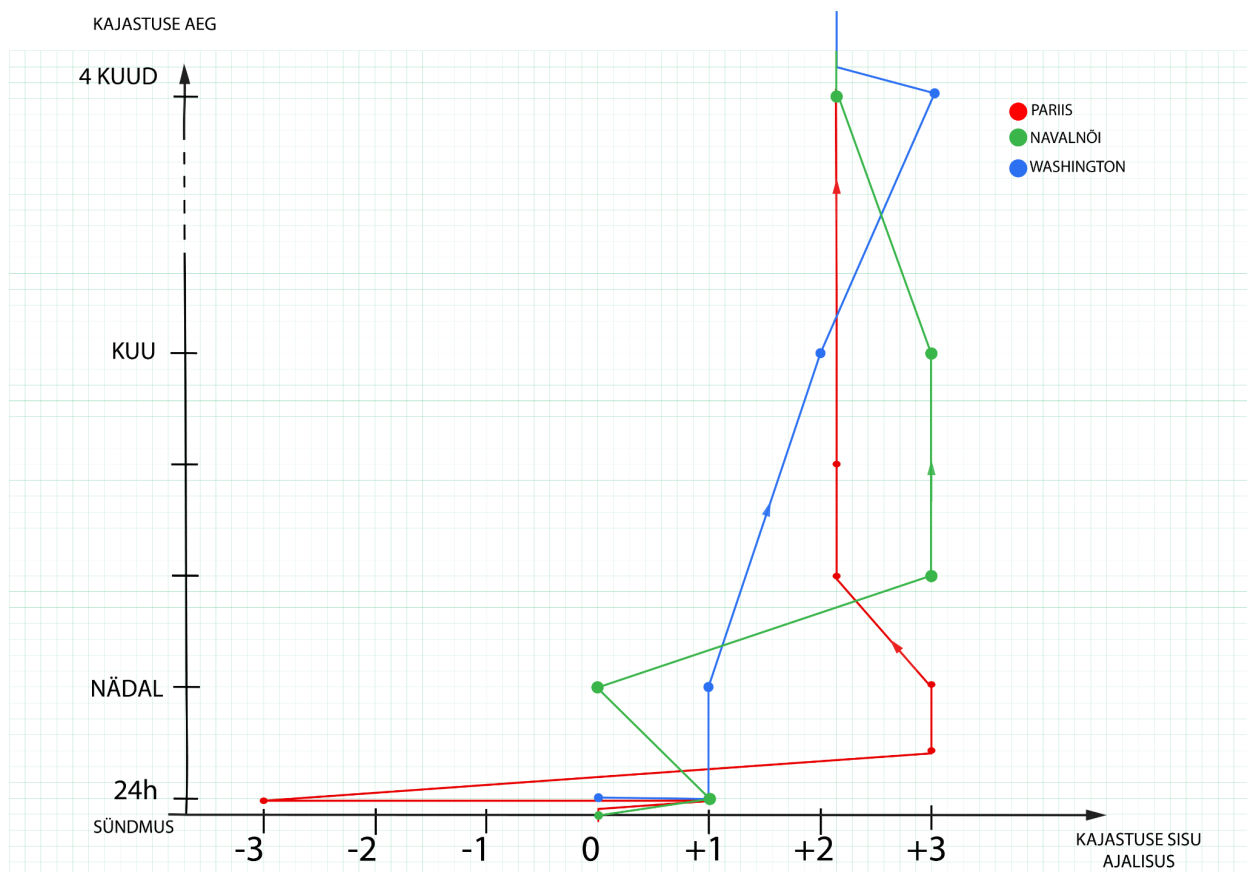
5) edasine protsess (+2)

19.09 *“Navalnõi sõnul on ta kõne ja füüsiline võimekus taastumas”*

14.10 *“EL leppis kokku sanktsioonides Venemaale Navalnõi mürgitamise eest”*

Nende kolme sündmuse kajastuse narratiivides on näha nii sarnasusi kui ka erinevusi. Esiteks, loogiliselt algavad kõik narratiivid nullpunktist, ehk sündmusest endast. Kui Washingtoni sündmuse puhul jätkus kajastus pärast mässust kokkuvõtte tegemist edasiste sündmustega - presidendi tagandamine jne - siis Pariisi põlengu narratiivis mindi üsna ruttu pärast sündmust ajas pikalt tagasi ning vaadati ajaloos toimunud eesti sakraalhoonete põlenguid ja nende kindlustatust ja seisukorda üldiselt.

Vene poliitiku mürgitamise kajastuses läks narratiiv ka palju tihedamalt tagasi sündmuse enda, ehk nullpunkti juurde. Oli näha, et erinevalt kahest teisest sündmustest pole see nii konkreetne sündmus, vaid selline, mille asjaolud rullusid aja jooksul lahti ning täpsustusid. Seetõttu liikus ka kajastus mingi hetk tagasi nullpunkti, et täpsustada uusi selgunud fakte. Kolme sündmuse kajastuse narratiivi analüüsi visuaaliseerisin joonisel 3.

JOONIS 3. Kajastuse aja ning uudislugude sisu ajalisuse suhe.

4.2. Aegade järjekord uudisloos

Kuigi igal uudislool ja -nupul oli võimalik määratleda selle peamine ajaline fookus (enamasti pealkirja ja juhtlõiku järgi) siis tegelikult oli iga ühiku tekstis samuti mitmeid ajalisi põikeid. Mõnikord lausa ühes lauses, näiteks: “Peagi varises kokku haritorn (0), mis 13. sajandil ehitati (-3)”

Võrreldes aegade vahetumise järjekorda lugudes, siis Pariisi valimigrupis oli näha, et esimesed kaks uudislugu olid sisuliselt kogu loo vältel just põhisündmusele keskendunud ning eriti palju ajalisi põikeid loo sees ei toimunud.

Narratiivsust ja sündmuse kronoloogilist esitamist märkasingi peamiselt kahes loos, mis mõlemad olid valimigrupi kajastuse esimeseks, sündmust kirjeldavaks looks. Selline oli näiteks päev pärast Kapitooriumi tehtud loo algus:

Sündmused hakkasid hargnema kolmapäeval kohaliku aja järgi veidi pärast kella kahte päeval, kui kongressi liikmed pidid varjuma ja mitu esindajate koja kontorihoonet evakueeriti võimaliku pommiohu tõttu.

Asepresident Mike Pence toimetati senati saalist välja, kuid olukord väljus kiiresti kontrolli alt. Meeleavaldajad tungisid kapitooliumisse, kus lõhuti aknaid ja murti maha uksi. ... “

Samamoodi oli kronoloogiliselt üles ehitatud ka Pariisi kirikupõlengu järgmisel päeval ilmunud loo esimene pool. Samas pikiti just loo lõpus ja ankurtekstis sisse ühe- või poolelauselisi viiteid kas kaugemale minevikule (kui vana kirik on, millal varem seda renoveeritud on) või kaugemale tulevikule (peamiselt info, kas ja millal tuleks kirik taas üles ehitada). Mida aeg edasi, seda rohkem tekkis lugude sisse ka ajalisi põikeid. Märkata oli tendentsi, et viited kaugemale tulevikule (mitte lähipäevadele) olid väga tihti just loo teises pooles või täiesti lõpus. Navalnõi juhtumi esimeses loos oli kronoloogilises järjestuses paar esimest lauset, siis aga hakkasid tulema sisse juba ajalised kõrvalepõiked.

Täheldasin ka seda, et uudisloole eelnevasse ankru teksti on enamasti koondatud mitu aega palju tihedamalt kui seda tehtud loo sees. Näiteks viisil, et esimene lause on põhisündmusest, järgmine minevikust (miks sündmus on oluline), kolmas tulevikust (mida sündmus endaga kaasa toob). Näiteks selline ankru tekst:

Ulatuslik tulekahju hävitas (0) Pariisi Jumalaema kiriku katuse, samas suutsid tuletõrjujad päästa katedraali põhistruktuuri. Prokuratuur uurib (+1) juhtunut praegu kui õnnetust. Tuli võis alguse saada renoveerimistööst (-1). Pariisi ja Prantsusmaa ühe sümboli põleng on shokeerinud (+1) prantslasi ja kogu maailma.

USA valimigrupis oli selgelt näha, et viited kaugemale tulevikule (+3) hakkasid lugudesse tekkima umbes nädal pärast põhisündmust. Võrreldes Pariisi ja Navalnõi juhtumitega oli USA lugudes kokku umbes poole vähem viiteid kaugemale minevikule, mis võib tuleneda asjaolust, et ühtegi sarnast juhtumit, millega seda võiks võrrelda, pole maailmas varem juhtunud. Näiteks nii, nagu Pariisi juhtumi puhul toodi loosse sisse lisaks kiriku pikale ajaloole ka eesti sakraalhoonete põlenguid ning Navalnõi juhtumi kajastustes viidati tihti 2018. aasta sündmusele, kui Inglismaal mürgitati samuti Novitšokiga Sergei ja Julia Skripali.

Küll aga oli just USA jätkulugudes näha rohkem selliseid üksikuid lauseid, kus oli sees aegade võrdlus - kui Trumpi ametisse vannutamise ajal oli nii (-2), siis nüüd, pärast mässu, on nii (+1).

Kuigi kõik kolm juhtumit on oma taustalugude poolest küllaltki erinevad, ei viidatud üheski kajastuses teistest märkimisväärselt rohkem kaugemale minevikule. Seda oleksin eeldanud rohkem näha just poliitilistes sündmuste, nagu USA ja Vene sündmused, kajastuses. Tegelikult oli aga Pariisi kirikupõlengu sündmuses minevikuviiteid isegi rohkem, sest tihti toodi seal sisse armastatud hoone ajalugu. Viited minevikule olid lugudes enamasti põgusad, tihti ühe või poole lause pikkused.

Kõigi lugude peale kokku oli loomulikult enim viiteid n-ö järjesündmustele, ehk väiksematele edasiarengutele, mis juhtusid pärast põhisündmust. Kõige rohkem oli neid USA grupis, sest seal toimus pärast põhisündmust veel eraldi kohtuprotsess.

Nagu ka kahes eelnevas valimigrupis, märkasin ka Navalnõi lugudes tendentsi, et rohkem aegade vahetumist toimub just ankrute tekstis, kuhu püütakse võimalikult lühidalt kõige olulisem info mahutada. Näide:

“Venemaa opositsiooniliidri Aleksei Navalnõi mürgitamine (0) on Saksamaa pannud Venemaa-poliitikas karmimat tooni otsima (+1). Berliini analüütikute hinnangul võib see panna gaasijuhtme Nord Stream 2 rajamise pausile (+3).”

Kui aegade vahetumises ja nende esinemise järjekorda iseenesest vaadata, siis tugevalt mustreid silma ei jää, peale selle et väiksemaid lauselisi hüppeid ajas toimub lugudes pidevalt ning kronoloogilist ülesehitust on vaid esimestes, sündmust kirjeldavates lugudes. Kui aga lisada juurde ka ühikute formaadi ja pikkuse, oli näha, et lühivormides, kus eraldi reporteri häält pole, keskendutakse peamiselt ainult konkreetsetele edasiarengutele pärast põhisündmust (tehti otsuseid, jätkati arutelusid jne) ning põhisündmusele viidatakse vaid paari sõnaga. Ankrufaili viimase lausega tuuakse tihti välja see, mis hakkab toimuma järgmisena, kas siis järgmiste päevade või nädalate jooksul (+2). Küll aga pole lühivormides sisuliselt üldse ruumi laiemal kontekstil (-3) ega tulevikuprognostide jaoks (+3), mida esines rohkem pikemates lugudes.

Pariisi valimigrupis vaatlesin eraldi kahte teemalainendust - lood, mis polnud sisult üldse kirikupõlenguga seotud, ent olid ilmselgelt sel päeval eetris põlengu tõttu, rääkides eesti kirikute seisukorrast. Kuna nende lugude sees ei mainitud põhisündmust tegelikult üldse, polnud ka mõistlik seda n-ö nullpunktina määratleda, seega analüüsisin, kui palju on juttu just praegusest hetkest ning asetasin n-ö keskpunkti ajale, mil lugu eetrisse läks. Ka nende lugude analüüsimisel märkasin aegade vaheldumist uudisloos vältel - näiteks loo alguses toodi välja

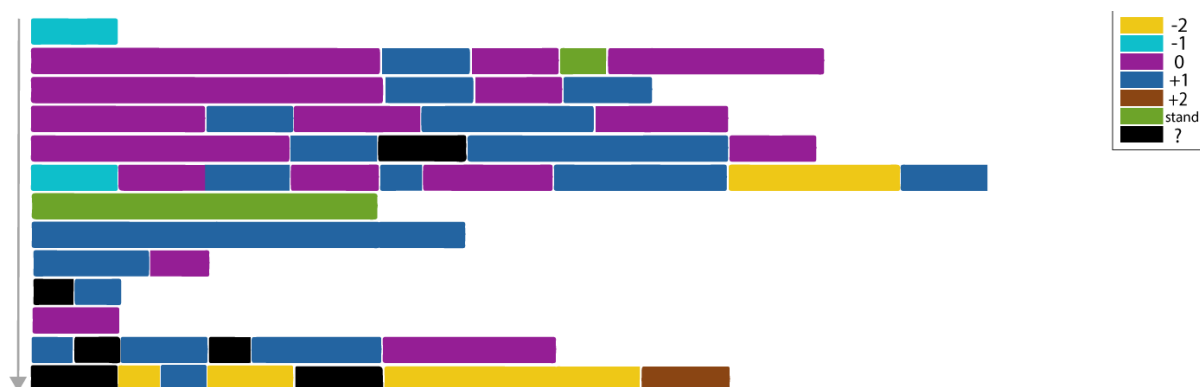
minevikus toimunud eesti kirikupõlenguid, siis räägiti, milline on kirikute seisukord praegu, ning lõpetuseks anti taas ülevaade viimase kolme aasta andmetest. Seega võib järeldada, et isegi kui pole konkreetset sündmust, millele pidevalt viidatakse, on siiski igas uudisloos mitmeid viiteid eelnenud ajale ning ei räägita ainult seda, milline on olukord praegusel hetkel.

Ka Navalnõi juhtumi valimigrupis oli üks sedasorti “teemat laiendav” lugu - teaduslik lühike ülevaade, mis juhtub organismiga, kuhu satub koliinesteraasi inhibiitorite rühma kuuluv aine. Erinevalt eesti kirikute lugudest oli seal siiski ka üks viide Navalnõile, ehk põhisündmusele. USA grupis sellist tüüpi teemalaiendus-lugusid polnud.

4.3. Aeg visuaalis

Täiesti eraldi tekstist määrasin iga loo puhul ka visuaalis aegade vahetumise.

Joonisel 4 on näha Washingtoni lugude valimigrupi visuaalide ajalisuse vahetumist, kus igat ajaperioodi tähistab oma värv. Horisontaalsed read on uudislood, alustades ülevalt kõige varasema kajastusega. Tumelilla värv märgistab videopilti sündmusest endast (0), tumesinine tagajärjekaadreid (+1) ning helesinine sündmusele eelnenud kaadreid (-1). Kollane on palju varasemad (-2) ning pruun sündmusest ajaliselt palju hiljem võetud kaadreid (+2). Roheline värv on reporteri *stand*'id ning must värv tähistab n-ö ajatut tapeeti, ehk kaadreid, kus täheldasin, et sisuliselt võimatu oli ainult silma järgi selgeks teha, mis ajal pilt üles võetud on.

Joonis 4. USA valimigrupi lugude visuaalide ajalisus.

Sellise pildi sain kõigi kolme valimigrupi lugude kohta. Täheldasin, et kui esimeste lugude puhul oli rohkem pilti sündmusest endast ja selle vahele pikitud n-ö tagajärjekaadreid, siis mida aeg edasi, seda rohkem näidati tagajärgi ehk näiteks laastatud Kapitooriumi ruume või maja valvavaid kümneid politseinike. Samuti tuli viimastes lugudes rohkem sisse vanemaid,

presidendi valimiste eelseid kaadreid ning üldiseid visuaale (näiteks Trumpist tema presidendikõnede ajal jne).

USA grupis oli kõige rohkem põhisündmuse visuaalide näitamist, isegi kui lugu rääkis juba tagajärgedest. Pariisi grupis oli põlengust endast pilti peamiselt ainult esimestes lugudes, järgmistes olid juba tagajärjekaadrid või siis sündmusega üldse mitte seotud kaadrid, eesti olulistest ehitistest või kirikutest. Navalnõi juhtumi lugudes oli visuaali aega palju keerulisem analüüsida, kuna põhisündmusest endast ju videopilti polnud üldse. Seetõttu näitasid enamused esimesi kajastusi kas haigla välisfassaadi või sinna sisenevaid kiirabiautosid.

Natuke värisevaid ja halvema kvaliteediga kaadreid oli kasutatud peamiselt USA valimigrupis, kus põhisündmus ehk protestijate sissetung oli väga intensiivne ja liikuv sündmus. Et enamik kaadreid oli n-ö protestijate-massi vaatenurgast filmitud, olid ilmselt paljud neist tehtud mitte ajakirjanike, vaid mässul osalenute poolt, ent selle kohta eraldi märget visuaalil polnud. Ka Pariisi kiriku põlengust olid mõned kaadrid teistest märgatavalt kehvema kvaliteediga. Navalnõi loos oli visuaalidena kasutatud ka fotosid, tõenäoliselt kuna videomaterjali temast sündmuse järgselt oli vähe. Peamiselt olidki lugudes kaadrid Omski haigla välifassaadist ja uksest, Berliini haiglasse sõidust ja sealsest Charite haiglast.

Visuaalseid võtteid, mis muudaks lugu sensatsioonilisemaks, nagu näiteks sissesuupid või tempo kiirenemine, üheski loos silma ei paistnud. Küll aga oli Pariisi ja USA sündmusekaadrites värisevaid ja udusemaid visuaale, mis olid tõenäoliselt filmitud telefoniga. Kõigis valimigruppides domineerisid välismeediamajade ja pildipankade kaadrid, kohapealt oli eesti ajakirjanike pilti enim Pariisi kiriku kajastuses, kuhu Epp Ehand kohapeale läks. Kuigi pea kõigi USA lugude autor oli sealne korrespondent Maria-Ann Rohemäe, ei olnud ilmselgetel põhjustel sündmusekaadrid ja kohtuistung kaadrid tema üles võetud.

Ilmselgelt palju varasemaid kaadreid märkasid kokku kolmes loos - kahes USA loos, kus näidati kaadreid valimisplakatitest ning ühes Navalnõi loos, kus olid kaadrid mehest enne põhisündmust. USA lugude juhtudel, kui pilt oli ilmselgelt üles võetud mitmeid nädalaid või isegi kuid varem, polnud seda eraldi arhiiviks märgitud. Arhiivimärke oli juures vaid Navalnõi loos, kus näidati vanu kaadreid mehest, kes tegelikult oli samal ajal haiglas koomas.

Kõigi lugude teksti ja visuaali ajalisuse kodeerimisel oli aga kõige silmatorkavam see, et pildi ja teksti aeg pole tihti samad. Näiteks oli nii USA kui ka Pariisi valimigrupis mitmeid selliseid lugusid, kus jutu keskmes oli sündmuse tagajärjed, reageeringud, edasised sammud või see,

mida oodatakse tulevikult, ent samal ajal näidatav visuaal oli sündmusest endast (enamasti kas siis kirikupõleng või Kapitooriumi rünnak).

Näiteks USA valimigrupis oli mitmel korral nii, et loo tekst rääkis presidendi tagandamisprotsessist kohtus, ent visuaal oli mitu päeva tagasi toimunud Kapitooriumi mässust. Nii tekib ka vaataja peas ilmselt automaatselt seos, et kohtulugu on mässu tagajärg, ilma seda loo tekstis selgelt välja ütlemata. Mõnes järjeloos mainiti põhisündmust vaid väga põgusalt, sisuliselt poole lausega juhtlõigus, ent pilt oli suures ulatuses just põhisündmusest endast.

Kui enamasti oli pildi ja visuaali vahekord “tekst: +1; pilt: 0”, siis märkasin ka vastupidist olukorda - näiteks üks kirikupõlengu lugu, kus eestlased kirjeldasid, mis toimus sündmuse ajal, ent tegid seda päev pärast sündmust - st pilt oli juba tagajärgedest (+1) ent jutt selle ajal oli põlengust endast (0).

Katteplaanide aegasid analüüsid märkasin siiski, et nii hüppeliselt, nagu vaheldub aeg loo tekstis, see visuaalis siiski ei toimu. Näiteks Pariisi kirikupõlengut kajastavates lugudes täiesti vaheldumisi ikkagi põleva kiriku ja juba järgmise hommiku kaadreid ei pandud, vaid liiguti pildiga ikkagi kronoloogiliselt edasi. Sagedamini olid kõnekamad kaadrid põhisündmusest loo alguses ning teises pooles üldisemad visuaalid tagajärgedest või sündmusega seotud isikutest/paikadest.

4.4. Vaatenurgad ja kõneisikud

Igas valimigrupis leidis ka ühikuid, kus oli sees reporteri *stand* ehk kaadris seisev ja rääkiv reporter. USA valimigrupis oli neid kaks, mis olid aga mõlemad otselülitused, mitte loo sees olevad *stand*'id. Pariisi ja Venemaa lugudes samas oli kaks *stand*'i, mis oli loo tarbeks varem salvestatud. USA *stand*'e kahe teise valimigrupi omadega võrreldes oli selgelt näha, et loo sees olevad *stand*'id tekitavad kohaolekutunde ning viivad ajalise narratiivi tagasi kas põhisündmuse juurde või loo fookuses oleva aja juurde. Näiteks tegi Epp Ehand *stand*'i nii põlengu ajal kui ka sündmusejärgsel päeval, kirjeldades siis sündmuse tagajärgi ja järgmise päeva emotsioone.

Samas otselülitusega *stand*'ide sisu oli tihti tulevikuvaatav ning spekulatiivne, andes ajakirjaniku enda vaatenurka laiemalt teemale. Sellistes *stand*'ides Maria-Ann Rohemäe

sündmuse- või emotsioonide kirjeldust kohapealt eriti ei pakkunud. Samuti, kui loosiseste *stand*'ide oluline osa oli just asukoht, kus reporter seisis, (kasutades ka sõnapaare nagu "siin minu seljataga" jne) siis otse *stand*'ide puhul ei omanud reporteri täpne asukoht, peale riigi, erilist rolli.

Analüüsisin ka seda, mis allikad millistes lugudes räägivad. Vaadates kodeerimise tulemusi arvuliselt, räägivad lugudes kõige rohkem ikka poliitikud. Seda oli ka arvata, sest kaks kolmest analüüsitud sündmusest olid poliitilised.

Tavakodanikke nägin enim Pariisi kirikupõlengu juhtumis (kokku 12 tsitaati) - seal toodi põlengut ja selle tagajärgi tunnistanud inimesi sisse nii kajastuse alguses aga ka hiljem, näiteks kui pikema looga analüüsiti sakraalhoonete olulisust ühiskonnas. USA lugudes oli 4 tsitaati tavakodanikelt, Navalnõi juhtumis ei rääkinud aga kordagi keegi, kel poleks uhket poliitilist ametinimetust. Viimases rääkisid peamiselt riigijuhid, arstid ja poliitikaekspertid.

USA juhtumis oli poliitilisi allikaid kõige rohkem, enamasti oli iga rääkija juures ka kas Vabariiklaste või Demokraatide partei nimi, mõnikord isegi siis, kui ta oli näiteks ajakirjanik.

Vaadates seda, millal narratiivi mis allikad sisse tuuakse, oli märgata, et eksperdid räägivad pigem lõpus. Näiteks USA kajastuse puhul tulid erapooletud poliitikaekspertid sisse kajastuse teises pooles, siis kui lood hakkasid muutuma analüütiliseks ja president Trumpi tuleviku üle arutlevaks. Seda oli näha ka Pariisi juhtumis - kultuuriteadlased tulid sisse hiljem, et arutleda kirikupõlengu pikaajalisema mõju üle. Pariisi põlengu narratiivi alguses olid kõneisikuteks aga peamiselt põlengut ja selle tagajärgi näinud pariislased. Samas oli näiteks pikemas Pariisi kirikupõlengu loos vaheldumisi ekspertide ja tavakodanike sünkroonid, sest loo fookus oli selgitada, miks meile sellised õnnetused niivõrd korda lähevad.

Tabel 1. Milliseid ajalisusi allikad tüübiti katavad.

	ajalugu (-2)	sündmus eelnenud (-1)	SÜNDMUS (0)	tagajärjed (+1)	mis juhtub lähapäevil (+2)	tulevikuspekulatsioonid (+3)
pressiesindaja	-	-	2	1	-	-
poliitik	3	3	8	4	2	4
tavakodanik	2	-	6	2	-	4
spetsialist	-	1	1	-	-	3
ajakirjanik	-	-	1	1	-	1

Sünkroonide jutu sisu puhul täheldasin, et tavakodanikud kirjeldasid peamiselt otseselt sündmust (0) või tulevikulootusi ja -mõtteid üldiselt (+3). Samas vaadates kõigi allikate kodeerimistulemusi (Joonis 5), siis kõige enam kõneleti sünkroonis põhisündmusest, olgu siis rääkija poliitik või tavakodanik. Samamoodi kõik kolm peamist allikatüüpi - poliitik, spetsialist ja tavakodanik - spekulatsioonid mitmel korral tuleviku üle.

4.4. Otsesus

Nagu eelnevalt mainitud, siis olid lisaks sündmusekaadritele just *stand*'id see osa loost, mis viib vaataja otse sündmuspaigale. Samas oli neid minu valimis üsna vähe - nii Pariisi kui Navalnõi kajastuses oli kaks *stand*'i, USA lugudes olid ainult *live*'d ehk sisuliselt otseülekandes *stand*'id.

Samas täheldasin, et kuigi sündmuse narratiivi vaadates loo teksti ja visuaali ajalisus pidevalt vahetus ja hüppas kohati ühest spektri otsast teise, oli mitmete lugude puhul läbivalt viiteid just praegusele hetkele, ehk ajale mil lugu eetrisse läks. Näiteks laused nagu “*Navalnõi on tänaseks siin Charite haiglas olnud poolteist nädalat*” ning “*Sakslased võtavad kodumaisest turismist veel suviselt kuumadel päevadel viimast.*” (viide selle päeva ilmaoludele).

Nägin ka seda, et kui veebitekstis oli ajavorm muudetud minevikuks, siis telelugudes kasutati siiski enamasti olevikku - näiteks “*ütles*” ja “*selgitas*” asemel oli videoloos “*ütleb*” ja “*selgitab*”. See rõhutas ka telelugude otsesust. Samuti oli mõnes loos ajalisi viiteid, näiteks

nagu “eile juhtus”, “täna alustati menetlust” jne, mis muutsid loo väga ajakonkreetseks, ehk ilma juuresoleva kuupäeva ja kontekstita oleks lugu keeruline vaadata näiteks nädal aega hiljem.

Märkasin, et eriti just esimeste, sündmust kirjeldavate reportaažlike lugude puhul, rõhutati n-ö “siin-ja-praegu” tunnet võtetega, nagu näiteks originaalheli sündmuspaigalt (pariislased laulmas põleva kiriku juures, torni kukkumise ajal kõlavad ahhetused, protestijate hüüded) kasutamine. Just selliste kaadrite puhul oli märgata ka rohkem amatöörlikke, pealtvaatajate poolt filmitud kaadreid.

5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Bakalaureusetöö eesmärk oli analüüsida välissündmuse kajastuse ajalist perspektiivi, sündmuste USA Kapitoliumi rünnakud, Jumalaema kiriku põleng ja Aleksei Navalnõi mürgitamine, näitel.

Eesmärgini jõudmiseks püstitasin endale kolm peamist uurimisküsimust, millele annan järgnevalt vastuse, võrreldes omavahel kolme valimigrupi tulemusi ja sidudes enda kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemuste järeldusi ka varasemate uurimuste ja teooriaga.

Kuidas on uudislugu konstrueeritud ajalisest perspektiivist?

Allan Bell (1995) on kirjeldanud uudisloo struktuuri ühe silmatorkavama omadusena selle ebakronoloogilisust. Ka minu analüüsitud uudislugudes oli väga vähe kronoloogiliselt sündmuse kirjeldamist, kronoloogiat oli märgata vaid paaris esimeses loos, kus kirjeldati lahti põhisündmuse toimumine. Samas oli ka nendes lugudes lühikesi viiteid minevikule ja kontekstile. Töö tulemused näitasid, et ajalised põiked on enamasti ühe- kuni paarilauseelised, mitte üksteisest selgesti eristatavad tekstiplokid/lõigud.

Antud töö tulemustest selgus, et kõige vähem oli ajalisuse muutusi kajastuslainete kõige esimestes lugudes, kus kirjeldati põhisündmuse toimumist. Need olid kõige n-ö reportaažlikumad uudislood, kus ka visuaali ajalisus kattus tekstiga. Ülejäänud uudislood kattusid Van Dijke *instalment* meetodi teooriaga, et kategooriaid (nagu kontekst, tagajärjed jne) ei esitata loos mitte terviklike plokkidena, vaid hajutatakse infokillud uudise erinevatesse osadesse, mille tulemusena kaob ka narratiivi kronoloogilisus.

Kõigi minu analüüsitud uudislugude tekstis toimus mitu ajalisuse hüpet. Kuigi selliseid lugusid, kus põhifookus oli kaugemal minevikul, oli vaid Pariisi valimigrupis, siis väikseid ühelauselisi põikeid minevikule oli ka teistes lugudes, mille põhifookus oli hoopis kas tulevikuvaade või põhisündmuse kokkuvõte. Analüüsitud lugude ajaline maht ulatus mõnel juhul mitmete aastateni nii mineviku kui tuleviku suunas.

Kokku märkisin lugudes pea poole rohkem viiteid kaugemale tulevikule (spekulatsioonid, analüüsid), kui kaugemale minevikule (ellood, võimalikud varasemad pinged/katalüsaatorid). Seega oli kõigi kolme sündmuse kajastuses tugevam rõhk tulevikul ja sellel mis saab edasi, kui sündmuste taustalugudel.

Muster, mida lugude ajalisuses täheldasin, oli, et tulevikku vaatavaid lauseid oli rohkem lugude lõpus, kui alguses. Samuti märkasin enamike ühikute puhul, et lugu sissejuhatavasse ankruteksti oli tihti põimitud mitu aega. Näiteks sellisel viisil: *Saksamaal kogub aga hoogu arutelu vene gaasitoru Nord Stream 2 üle (+1)*. Kui selgus, et *Aleksei Navalnõi mürgitati Novitsokiga (0)*, teatas Angela Merkeli võimalik mantlipärija, et *gaasitoru ehitus tuleks katki jätta (+3)*. *Kantsler ise pole projektist aga veel selgesõnaliselt taganenud (+1)*.

Samuti täheldasin, et intervjueeritavad rääkisid lugudes enamasti kas otseselt põhisündmusest või liikusid ajas kaugemale, spekuloides võimalike tulevikutsenaariumite üle. See tähendab, et ajalisuse erinevused tulevad uudisloosse sisse perspektiivide vahetumisega - reporteri pealeloetud tekstid kirjeldasid rohkem n-ö kõige hiljutisemaid sündmusi, mis enamasti kategoriseerusid järelkajaks ehk pärast põhisündmust toimunuks.

Võrreldes uudislugusid formaadiliselt, võib öelda, et USA otseülitustes oli enamasti vähem põhisündmusest rääkimist ja rohkem reporteri enda spekulatsioone tuleviku üle. Samas Pariisi grupis, kus otseülitusi tehti telefonikõnega keskenduti peamiselt hetkeolukorra kaardistamisele ehk peamiselt küsiti kuidas on meeleolud ja olukord praegu.

Märkasin ka, et ekraanipuude võimaldab väga suurt ja paindlikku ajalisust - kui USA juhtumi puhul vaadeldi puutega sündmuse kronoloogilist kulgemist, siis Pariisi juhtumis kasutati puudet just ajaloosündmuste vaatlemiseks. Seega, kui uudisloos jäid erinevad ajalisused vaid väikesteks kõrvalpeõigeteks, siis ekraanipuude võimaldab kajastuse ajalist mahtu suurendada.

Kuidas on konstrueeritud aega loo visuaalis?

Andén-Papadopoulos ja Pantti (2013: 961-967) on leidnud, et traagilise sündmuse kajastamisel võtab ajakirjanik justkui pealtvaataja rolli ning on kohapealsete inimeste, kannatajate tunnistajaks, pakkudes samal ajal vaatajale kohalolekutunnet. Sellist reporteri kui pealtvaataja vaatenurka märkasin mina kahes Pariisi kirikupõlengu loos, kus Epp Ehand tegi ka *stand'i*, rääkis kohalike pariislastega ning näitas visuaalselt, kuidas järgmisel hommikul näiteks korjati põlengust maha langenud tuhatükke. Navalnõi ja USA lugudes kohaloleku tunde tekitamise võtteid reporter ei kasutanud.

Samuti oli just kirikupõlengu kajastuses kõige rohkem värisevaid, kehvema kvaliteediga, n-ö pealtvaatajate enda kaadreid.

Analüüsist selgus, et visuaali ja teksti ajalises väga tihti ei kattu, ning teksti ja pildi ajalised narratiivid ühes ja samas loos võivad olla väga erinevad. Samas siiski visuaal nii palju ajalisi hüppeid ei tee ning liikus mõne loo puhul sündmuses edasi kronoloogiliselt. Täheldasin, et kõnekamad kaadrid sündmusest olid enamasti pigem loo alguses ning loo lõpus kasutati rohkem sisult üldisemaid kaadreid, mille aega või kohta keerulisem kindlaks määrata.

Nii USA mässi kui ka Pariisi kiriku grupis oli mitmeid selliseid lugusid, kus tekstiga enam tagasi nullpunkti ehk põhisündmuse juurde enam ei mindud, ent visuaal oli pidevalt just põhisündmusest. See tulemus läheb kokku Hoskinsi (2001) väitega, et televisiooni pildi ja teksti ajalised narratiivid erinevad üksteisest. Samas võib selline struktuur tekitada aga vaatajas kergesti segadust (*ibid.*)

Võrreldes kolme sündmuse kajastuse visuaalide narratiivsust, siis ajalisel kõige segasemaks jäi Navalnõi juhtumi lugude visuaal. Seal oli peasjalikult kasutatud visuaale haiglast ja kiirabiautodest, ent tekstis polnud selgitatud, mis hoone või autodega täpsemalt tegemist on, millal need üles võeti ja kuidas need põhisündmusega seonduvad. Kuigi tekstis oli mitmeid üksikuid viiteid ajaloole, ei olnud visuaalis eriti palju arhiivimaterjale kasutatud.

Kuidas areneb kogu sündmuse kajastuse narratiiv ajalisel?

Kõigi kolme valimigrupi kajastuse aeg jääb ligikaudselt nelja kuu raamidesse. Märkasin, et kõige intensiivsemalt oli kajastus selle perioodi alguses Pariisi sündmuses, teises kahes grupis jagunes kajastus nelja kuu peale ühtlasemalt.

Allan Belli (1998: 67) sõnul leidub igas uudises need kolm kategooriat - taustainfo, kommentaar ja järelkaja. Van Djike (2013: 53-59) on lisanud nende kategooriate juurde veel ka põhisündmuse ja selle tagajärjed. AK lühikese uudise formaadi ja sellele eelneva kokkuvõtva ankruteksti kaudu on võimalik iga loo puhul määrata selle peamine ajaline fookus. Selle tulemusel selgus, et ühe sündmuse kajastuse narratiiv liigub üsna sarnaselt - esimese kajastusena tehakse kokkuvõtte põhisündmusest (0), seejärel liigutakse tagajärgede juurde (+1). Edasi aga võib narratiivi kulg juhtumiti erineda - kui Pariisi sündmuse kajastuses hakati paralleele tõmbama Eestiga ehk uudist lokaliseerima, siis teiste sündmuste puhul seda ei tehtud. Kepplinger (1995) on rõhutanud põhisündmuste olulisust kajastuslainete tekkimisel. Väikeseks, aga siiski tähelepanuväärseks kajastuslaineiks võib ilmselt nimetada päev pärast kirikupõlengut tekkinud lugusid sellest, et eesti kirikud on suuremas jaoks kindlustamata.

Navalnõi sündmuse narratiivi ajalisus erines teistest selle poolest, et seal liikus fookus ka kajastuse jooksul tagasi nullpunkti, sest põhisündmusest avaldati uusi andmeid. Kui Navalnõi juhtumi puhul liikusid lugude fookused faktide täpsustamiseks vahepeal tagasi põhisündmuse juurde, siis USA ja Pariisi sündmuste puhul nii ei läinud. Küll aga ühisosana vaadati kõigi kolme narratiivi lõpu osas tuleviku poole.

Analüüsisin eraldi kolme välissündmuse kajastuse narratiivi kulgemist. Esiteks algavad kõik narratiivid sündmusest endast - kõigi lugude esimene uudislugu oli oma olemuselt sündmusest kokkuvõtte tegemine, isegi juhul, kui sellest oli juba ligi 24 tundi möödas ning tõenäoliselt iga inimene oli enamikke kaadreid sündmusest selleks ajaks juba sotsiaalmeedias näinud (USA sündmus).

Kõigi kolme valimigrupi puhul oli järgmine aste rääkida otsestest tagajärgedest ja esmastest reaktsioonidest (+1), mis jõudis eetrisse samuti esimese päeva jooksul pärast põhisündmust. Pärast seda tekkisid aga narratiivi ajalisusesse erinevused - Pariisi sündmuse puhul liiguti tagasi ajalukku ning kajastati mitmete eraldi lugudega eesti kirikupõlenguid aga ka nende seisukorda ja kindlustatust. Sellist fookusega minevikku liikumist polnud kahe teise sündmuse kajastuses näha, vaatamata sellele, et need on suure eellooga, et mitte öelda ajaloo, poliitilised sündmused.

Küll aga liiguti kõigi kolme sündmuse ajalisuses tulevikku, st kajastuse teises pooles muutusid lugude fookused spekulatiivsemaks ja tulevikkuvaatavaks. Seejärel aga ka need teemad vaibusid ning teema kajastus jätkus lõpuks vaid järellugudega, ehk uus uudis tuli siis, kui tekkis mõni uus põhisündmusega seotud järelsündmus (valitsus tegi otsuse, renoveerimistööd jätkusid vms).

Vaadates sündmuse narratiivis kõneisikute esinemist, siis võib öelda, et alguses on rohkem n-ö tavainimesi, sündmusel viibinuid ning kajastuse teises pooles on peamiselt vaid poliitikud ja eksperdid. Navalnõi juhtumi narratiivis varieerusid allikad kõige vähem, esimestes, põhisündmusele keskendunud lugudes oli küll kõneisikuteks näiteks arstid ja haiglajuhid, ent sealt edasi kõnelesid vaid riigipead ja poliitikud. Kõige rohkem rääkisid tavaisikud Pariisi kirikupõlengu narratiivis, kusjuures selles kajastuses küsiti ka eesti inimestelt tänaval, millise kultuurihoone põlengust neil kõige rohkem kahju oleks.

5.2. Diskussioon

Õhtused teleuudised ja aeg on omavahel väga tugevalt seotud - uudis on enamasti see, mis on äsja ja värskelt juhtunud. Samas peitub paljude n-ö päevasündmuste sees, nagu ka minu töös uuritud sündmustes, palju pikem narratiiv, kui vaid ühel päeval toimunu. Antud uurimuse tulemustest tuli välja, et üksik uudislugu sündmuse tausta, konteksti ja selle kulgu eriti palju ei ava, vaid kogu sündmuse laiema narratiivi loovad väikesed tükid aja jooksul. Peamiselt räägitakse ikkagi kõige hiljutisemast, n-ö päevasündmusest, ent samas pikitakse vahele lühikesi kontekstiviiteid ja spekulatsioone või lootusi tuleviku osas. Kuigi kõikide aegade esinemine loos on igati loogiline ja ootuspärane, annab huvitavat mõtteainet ajaliste kategooriate proportsionaalsus ehk see, millised ajad lugudes domineerivad. Näiteks selgus analüüsist, et vaatamata sellele, et kahel sündmusel kolmest on aastatepikkune taustalugu, oli nende kajastuses rohkem tulevikku, kui minevikku.

Antud töö tulemuste analüüsi üks oluliseim järeldus oli, et uudislugudes on väga vähe kronoloogilist, n-ö narratiivset loo jutustamist. Seda tehti vaid sündmuste esmakajastustes, kus kirjeldati detailsemalt sündmuse toimumise kulgu. Kuigi nii USA kui ka Navalnõi juhtumil on laiem taustalugu, polnud mitte üheski loos seda tausta lahti selgitatud kronoloogilises järjestuses. Kui kirjalikus uudises, olgu siis paberlehes või veebis, saab taustaloo ja sündmuse ajaloolise konteksti paigutada eraldi infokastina põhiloo juurde, siis teleloos seda varianti ei ole. Seda võib pidada üheks põhjuseks, miks teleloos tuuakse mineviku- ja tulevikuviiteid põigetena sisse paralleelselt n-ö põhinnarratiiviga. Teun van Dijk (1985 :89) on sellist uudisloo struktuuri kirjeldanud ka kui *instalment* meetodit, kus erinevate ajalisustega kategooriaid esitatakse n-ö väikeste tükide kaupa üksteisega läbisegi. Minu tulemused kattuvad ka Hoskinsi (2007) ning Neiger ja Tenenboim-Weimblatti (2016) analüüsidega, kelle sõnul pikitaksegi telelugudes päevakajaliste sündmuste vahele (kas siis visuaalseid või tekstilisi) viiteid kaugema mineviku sündmustele.

Samas Kobre (2012: 6-7) sõnul lähtutakse teleloo kokkupanemisel pigem Freytagi püramiidist, kus lugu jutustatakse läbi karakteri narratiivi. Antud töö tulemused lähevad selle väitega vastuollu, nimelt esines analüüsitud lugudes peajasjalikult siiski ümberpööratud püramiidi struktuur, ehk informatsiooni kaalukus kummutas selle ajalise järjestuse ja seadis lineaarse narratiiviga vastuolus oleva struktuuri. Enamik analüüsitud lugusid olid olulisimate faktide esitamised koos visuaaliga, mitte niivõrd narratiivsed loo jutustused. Kobre (2012: 5) sõnul ongi siin uudise ja narratiivi vahe - uudiste eesmärk on vaatajaid teavitada; jutuvestmine aga

mitte ainult ei teavita vaatajaid, vaid ka haarab neid emotsionaalselt kaasa. Samas võimaldab just videolugu kõige paremini rääkida lugu, vaatajat emotsionaalselt kaasa haarata ning tekitada “oma silmaga kogemise” tunnet. Antud töös analüüsitud lugudes oli sedasorti loo jutustamist vaid esmakajastustes. Seega võiks küsida, kui palju peaks olema ühes teleuudises klassikalist uudisformaati ja kui palju sellist loo jutustamist, mida võimaldab vaid televisioon kui meedium?

Teleuudiste struktuuri on palju kritiseerinud Justin Lewis (1991, 1994, 1996), kelle sõnul pole teleajakirjanikud meediumi, mis võimaldab visuaalselt kergesti lugu jutustada, võimalusi ära kasutanud. Ta viitab, et uudiste n-ö ümberpööratud kolmnurga struktuur on tulnud mitte teleuudiste, vaid paberlehe traditsioonist - kõige uudisväärtuslikum tuli asetada algusesse, et oleks lugu lehte paigutades võimalikult lihtne seda lõpust kärpida. “Teleuudised on nagu paberlehe lood, millele on külge pandud liikuv pilt” (Lewis, 1994: 29). Ka antud töö tulemustest lähtub, et n-ö *write-to-tape* ehk visuaalikeskselt kirjutamise (Kobré, 2012) potentsiaali kasutati harva. Liiga tekstipõhist teleloo formaati on ette heitnud ka “Aktuaalse kaamera” operaator, nimetades AKd “Eesti Vabariigi kalleimaks raadiosaateks” (Kõiv, 2015).

Ka Hoskins (2004: 110-116) on klassikalist teleuudise ülesehitust kritiseerinud, väites et just oleviku ja mineviku üksteisega segunemine on põhjus, miks teleuudiste sisu üsna kiiresti unustatakse. Nimelt on mitmed uuringud (Ruhrmann, 1989; Brosius, 1995; Machill jt kaudu) näidanud, et teleuudiste sisu ei panda hästi tähele ja unustatakse üsna pea pärast vaatamist.

Antud töös analüüsitud lugudes lahkesid üksteisest visuaali ja teksti narratiivid - ka see näitab, et reportaažlikkust ehk narratiivset ja visuaalikeskset loo jutustamist on teleuudises vähe. Kuigi on tõestatud, et teleuudist on tänu sellega kaasnevale videopildile tavalisest tekstist lihtsam jälgida ja ka meeles pidada, ei tee igasugune visuaal sõnumi edastamist lihtsamaks (Machill jt, 2007:188). Nimelt on uudise eluea pikendamine nii teksti kui ka visuaali küsimus. Näiteks n-ö pilditapeedi või tekstiga mitteühitava visuaaliga lood on vähem meeldejäävamad, kui need, mille visuaal on koos tekstiga läbi planeeritud ja kooskõlas (*ibid.*). Antud töö tulemustest selgus, et kui teksti kirja panemisel lähtub reporter enamasti infokildude uudisväärtuslikkusest, siis visuaalide osas järgiti rohkem kronoloogilisust ja seda, et üksteisele järgnevad kaadrid ka ajaliselt kokku sobituksid. Sealt tuleneb ka pildi ja teksti narratiivide ajalisuse erinevused, mida mina ka oma analüüsis tihti täheldasin.

Nagu viitab ka Freytagi püramiidi mudel, on narratiivse loo jutustamise üks võtte teha seda läbi tegelase. Uudisloos on aga mitmeid tegelasi, kes loole oma vaatenurga annavad. Antud töö tulemustest tuli välja, et just vaatenurkade vahetumisega kaasnes loos ajalise perspektiivi muutus.

Oluline tähelepanek antud töö tulemustest on, et kuigi viiteid sündmuse taustaloole ja minevikule küll põigiti sisse kogu uudisloos vältel, olid need põiked siiski üksikud ja lühikesed. Kusjuures viiteid minevikule oli analüüsitud lugudes poole vähem, kui tulevikuspekulatsioon. Leian, et taustainfo ja ajaloolise konteksti pakkumine ei pruugi olla vähem tähtsam tulevikuvaadetest, vaid just konteksti abil sündmuse selgitamine võiks anda lisaväärtust ning pakkuda huvi neile, kes päeva jooksul juba n-ö põhiinfo läbi veebi kätte saanud.

Seega, töös vaadeldud välisuudised küll informeerivad vaatajat värskete infokildudega, ent ei paku eriti palju selgitavat konteksti ega püüa ka vaatajal emotsioone ja huvi tekitada narratiivsete loo jutustamise võtetega. Teleuudiste tegijad eeldavad, et vaataja kas juba teab päevasündmuse laiemat konteksti ja tausta või uurib selle huvi korral ise välja.

Huvi välisuudiste vastu on killustumas (nagu ka teiste uudiste puhul) – ühel pool on sügav nišihuvi põhjalike analüüsivate lugude järele ja teisel pool n-ö erakorraliste uudiste (breaking news) pealkirjahuvi (ibid.). Nüüd, kui internet toimetab info masspublikuni üha kiiremal, intensiivsemal, vahetumal ja intiimsemal viisil, tuleb ümber hinnata televisiooni uudisväärtuste asjakohasus (Hoskins, 2007: 30-33). Tony Harcup ja Deidre O'Neill (2016: 14) on näiteks leidnud, et digiajastuga on tekkinud uued uudisväärtuse kriteeriumid, nagu näiteks eksklusiivsus, "jagamisväärsus" ja audiovisuaalse materjali olemasolu, ent samas on saanud uuteks uudisväärtuseks ka järjeuudised ning teema tähtsus ja relevantsus.

Vaadates teleuudiste tarbijate arvu tendentse ning huvi välisuudiste vastu, tuleks vaatajate emotsionaalne kaasa haaramine õhtuste teleuudiste saadetele kasuks. Eriti arvestades, kui palju panustab Rahvusringhääling oma AK väliskorrespondentidele. Antud töös analüüsitud kolmest välissündmusest vaid ühes oli selgelt näha, et kasutatud kaadrid olid n-ö meie korrespondendi filmitud, enamikus kajastustest domineeris siiski selgelt välismeedia visuaal.

Spetsiaalselt ühe piirkonna teemasid koha pealt kajastav ajakirjaniku roll peaks olema pakkuda midagi eksklusiivset, seda, mida Eestis toimetuselaua taga istuv toimetaja distantsilt teha ei suuda. Näiteks rääkida narratiivseid ja suurema ajalisusega lugusid läbi mõne sündmusel osalenud peategelase. Seda tehti küll näiteks sündmuse kokkuvõttes, ent ka põhisündmuse järgseid kajastusi, edasisi teemalaiendusi ja järelkaja-lugusid oleks võimalik rääkida rohkem

narratiivselt, näiteks olemusloona või reportaažlikumas võtmes. Soovides teemale konteksti pakkuda, saaks ka alustada looga kaugemast minevikust ja liikuda narratiivselt ja kronoloogiliselt edasi, selle asemel et minevikku väikeste doosidena uudise vältel sisse põimida. Omaette küsimus on, kui palju võimaldab suuremat ajalist mahtu ning narratiivsust uudislugu, mille maksimaalne pikkus võib olla kaks minutit. Praegu on õhtune “Aktuaalne kaamera” pigem päevauudiste kokkuvõtte, ent lugedes ajalisuse suurendamine ning narratiivsemalt lugusid jutustades saaks avada ka sündmuste konteksti, põhjendada ja selgitada. Ehk võiks just seal peituda ka lisaväärtus, mis tooks uudistesasteid vaatama ka noorema põlvkonna.

5.3. Uurimistöö kriitika ja edasised uurimisvõimalused

Töös kasutatud kvalitatiivse sisuanalüüsi ühe nõrga küljena on välja toodud, et see annab uurijale võimaluse koguda tõendusmaterjali valikuliselt, mis toimub sageli mitteteadlikult, uurijale meelepäraste hüpoteeside kinnitamiseks (Kalmus jt, 2015). Ole R Holsti (1969, Kalmus jt (2015) on sedasorti info püüdmist ilma enne läbimõeldud metodoloogilise plaanita nimetanud info “õngitsemiseks”. Oma töös “õngitsemise” minimeerimiseks koostas selged ja konkreetsed uurimisküsimused, samuti kvalitatiivse kodeerimisjuhendi. Samas on teoreetilise raamistiku põhjal koostatud kodeerimisjuhendi puhul oht, et märkamata jäävad erilised tegurid, mida senine teoreetiline ülevaade välja toonud pole. Selle lahendamiseks oli aga võimalus kodeerimiskategooriaid töö jooksul lisada, sest kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab rohkem seesugust paindlikkust. Et vältida alateadlikult “sobivate” tekstide lisandumist töö käigus, piirasin kõiki sündmusekeskseid valimigruppe kindlate kuupäevaliste tingimustega. Samas peab tõdema, et kolm analüüsivat sündmust valisin subjektiivselt, eeldades neis näha erinevaid ajalisuse tunnuseid.

Samuti on töö üheks puuduseks, et kvalitatiivne sisuanalüüs ei võimalda analüüsida iga uudisteksti ajalisust süvitsi ja jätab kõrvale kodeerimistabeli järgi vaadeldavate tunnuste vahel oleva tunnetusliku ajalisuse. Selleks oleks sobinud alternatiivina diskursuseanalüüs, mis on tekstianalüüsi erijuht. Ent kuna minu valim on diskursuseanalüüsiks liiga mahukas ning eesmärk on kaardistada kolme sündmuse kajastuse ajaline perspektiiv ka tekkivas uudisteüleses narratiivis, osutus sobivamaks meetodiks kvalitatiivne sisuanalüüs. Põhjalik tekstianalüüs oleks aga kindlasti üks vajalik jätku-uuring uudislugude ajalisuse teemal.

Tulenevalt antud uurimistöo järeldustest võiks kindlasti tulevikus teha teleuudiste auditooriumiuuringuid, mis keskenduksid just teleuudiste ajalisele perspektiivile ja narratiivsusele.

Kvalitatiivne uurimus ei võimalda teha põhjapanevaid üldistusi, sest valimi maht on võrreldes kvantitatiivse analüüsiga üsna väike. Kvalitatiivse sisuanalüüsiga ei taotletagi valimi representatiivsust ega üldistatavust (Kalmus jt 2015), küll aga leian, et antud bakalaureusetöös analüüsitud materjal oli on piisav, et anda ülevaade välissündmuse kajastuse ajalisusest teleuudistes ning vastata bakalaureusetöö uurimisküsimustele.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk oli anda ülevaade teoreetilistest lähenemistest ja empiirilistest uuringutest, mis käsitlevad televisiooni ja selle ajalisi tegureid ning analüüsida kolme välissündmuse kajastuse ajalist perspektiivi.

Eesmärkide saavutamiseks ja uurimisküsimustele vastamiseks kasutasin kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit ja töötasin kodeerimisjuhendi abil läbi kolme erineva välissündmust kajastavad ETV uudislood. Välissündmusteks valisin USA Kapitooliumi ründamise, Pariisi Jumalaema kiriku põlengu ning Aleksei Navalnõi mürgitamise. Kolme valimigrupi peale kokku analüüsisin 44 teleuudist.

Antud sündmuseid kajastavate telelukude analüüsist tuli välja, et uudislugude ajaline ulatus on üsna suur, st viiteid kaugemale minevikule ja tulevikule leidis pea igas ühikus. Rohkem oli aga tulevikuviiteid, kui mineviku aktualiseerimist. Samas võib öelda, et ajalise maht seevastu oli väike, ehk ajalised põiked loos on üksikud ja põgusad ning ei esine mitte konkreetsete plokkidena, vaid infokillud erinevates aegadest tulevad loosse olulisuse järjekorras. Ajaliselt kronoloogilist info edastamist oli vaadeldud uudislugudes väga vähe, mistõttu ei kattunud omavahel visuaali ja teksti ajalised. Tulemustest selgus ka, et aegade esinemine nende ja proportsioon uudisloos on seotud ka kõneisikutega, ehk erinevad vaatenurgad pakuvad tihti erinevaid ajalisi.

Televisioon kui meedium võimaldab aga ajalises mõttes palju rohkemat, kui analüüsitud lugudes peitus. Arvestades, et enamik inimesi saab põhiinfo sündmuse kohta päeva jooksul veebiuudiste kaudu juba kätte, võimaldaks teleuudiste õhtune kellaaeg ka teistsugust looformaati, kus vaadatakse ajalisel kaugemale, avatakse konteksti ning hoitakse vaataja tähelepanu narratiivse loo jutustamisega. Eriti hästi saaksid seda teha just sündmuskohas olevad korrespondendid, selgitamaks ja avamaks eesti publikule kauget ja pikema taustalooga välissündmust. Siiski, nagu näitas antud töös tehtud analüüs, on ka välissündmust kajastavad teleuudised jäänud peamiselt n-ö “videopildiga leheudise” formaadi juurde, kus infot edastakse ümberpööratud püramiidi struktuuri järgi ning erinevad ajad esinevad loos ebakronoloogiliste väikeste kildudena.

SUMMARY

The aim of this Bachelor's Thesis was to give an overview of theoretical approaches and empirical studies on television and its time factors and analyze the time perspective of the coverage of three international events.

In order to pursue these aims I used qualitative content analysis and coded 44 ETV news stories about three different international events – storming of US Capitol, Notre-Dame de Paris fire and the poisoning of Alexei Navalny.

The outcome of the analysis showed that the range of times in news stories was quite large, i.e. references to the past and the future were found in almost every unit. There were more references to the future than reminiscing about the past.

Different temporal parts of a news story were short and not in chronological order, rather times changed by tiny segments, regarding which information was the most important. In many cases, the temporalities of visuals and text did not match together.

It can also be concluded from the results, that the change in temporality of TV news often comes from the change of viewpoints, because different sources represent and talk about different times.

Television as a medium has, however, a lot more temporal options and possibilities than was found in the analyzed stories. Given that most people already receive the most important information about the event within the day via online news, the evening airing time of the television news show would allow a different form for news, which looks further in time, the context and keeps the viewer's attention with a more narrative story. That way, foreign correspondents could explain and discuss an international event with a distant and in-depth background history to the Estonian audience. However, as the analysis showed, TV news about International events have stayed mainly to the format of so-called “newspaper text with moving images, where the information is presented according to the structure of the reversed pyramid and different times are scattered within the story as irregular segments.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aalberg, T., Papathanassopoulos, S., Soroka, S., Curran, J., Hayashi, K., Iyengar, S., ... & Tiffen, R. (2013). International TV news, foreign affairs interest and public knowledge: A comparative study of foreign news coverage and public opinion in 11 countries. *Journalism Studies*, 14(3), 387-406.

Altmeppen, K-D (2010) The gradual disappearance of foreign news on German television. *Journalism Studies*, 11(4), 567-576.

Andén-Papadopoulos, K., & Pantti, M. (2013). Re-imagining crisis reporting: Professional ideology of journalists and citizen eyewitness images. *Journalism*, 14(7), 960-977.

Andén-Papadopoulos, K., & Pantti, M. (2014). *Amateur images and global news*. Intellect Books.

Archetti, C (2012) Which future for foreign correspondence? *Journalism Studies* 13(5–6), 847–856.

Barnhurst, K. G. ja Mutz, D. (1997). American journalism and the decline in event-centered reporting. *Journal of Communication*, 47(4), 27-53.

Beckers, K. (2020). The Voice of the People in the News: A Content Analysis of Public Opinion Displays in Routine and Election News. *Journalism Studies*, 1-18.

Bell, A. (1995). News time. *Time & Society*, 4(3), 305-328.

Bell, A. (1998). The Discourse Structure of News Stories. Bell, A; Garrett, P. D. *Approaches to media discourse* (64-105). Wiley-Blackwell.

Ben-Porath, E. N. (2007). Internal fragmentation of the news: Television news in dialogical format and its consequences for journalism. *Journalism Studies*, 8(3), 414-431.

Bergillos, I. (2019). Rethinking Vox-Pops in Television News Evolution of Person-on-the-Street Interviews in Spanish News Programs. *Journalism Practice*, 13(9), 1057-1074.

Berkowitz, D. (2011). Telling the unknown through the familiar: Collective memory as journalistic device in a changing media environment. In *On media memory* (pp. 201-212). Palgrave Macmillan, London.

- Bird, S. E., & Dardenne, R. W. (2009). Rethinking news and myth as storytelling. *The handbook of journalism studies*, 205-217.
- Bourdon, J. (2000). Live television is still alive: on television as an unfulfilled promise. *Media, culture & society*, 22(5), 531-556.
- Brosius, H. B., Donsbach, W., & Birk, M. (1996). How do text-picture relations affect the informational effectiveness of television newscasts?. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 40(2), 180-195.
- Brüggemann, M., Keel, G., Hanitzsch, T., Goetzenbrucker, G., & Schacht, L. (2017). Diverging worlds of foreign correspondence: The changing working conditions of correspondents in Germany, Austria, and Switzerland. *Journalism*, 18(5), 539-557.
- Capps, R. (2009). The good enough revolution: when cheap and simple is just fine. *Wired magazine*, 17(9), 110.
- Coser, L. (1992). On maurice halbwachs. *On Collective Memory*.
- Cottle, S. (2013). Journalists witnessing disaster: From the calculus of death to the injunction to care. *Journalism Studies*, 14 (2), 232–248.
- Dimitrova, D. V., & Strömbäck, J. (2009). The conditionality of source use: Comparing source use in US and Swedish television news. *Journal of Global Mass Communication*, 2(1/2), 149.
- Doyle, A. (2003). *Arresting images: Crime and policing in front of the television camera*. University of Toronto Press.
- Edy, J. (2006). *Troubled pasts: News and the collective memory of social unrest*. Temple University Press.
- Edy, J. A. (1999). Journalistic uses of collective memory. *Journal of communication*, 49(2), 71-85.
- Franks, S. (2004). The world on the box: International issues in news and factual programmes. *The Political Quarterly*, 75(4), 425-428.
- Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965). The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers. *Journal of peace research*, 2(1), 64-90.

- Grabe, M. E., Zhou, S., & Barnett, B. (2001). Explicating sensationalism in television news: Content and the bells and whistles of form. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 45(4), 635-655.
- Hamilton, JM ja Jenner, E (2004) Redefining foreign correspondence. *Journalism* 5(3), 301–321.
- Harro-Loit, H. ja Pallas, A. (2013). Temporality and commemoration in Estonian dailies. *The Curving Mirror of Time*, 17.
- Harro-Loit, H., & Kõresaar, E. (2010). National Temporality and journalistic practice: temporalising anniversary events in Estonian Television news.. *TRAMES: A Journal of the Humanities & Social Sciences*, 14(4).
- Hennoste, T (2008) Uudise käsiraamat Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Hoskins, A. (2001). Mediating Time. *Time & Society*, 10(2-3), 213-233.
- Hoskins, A. (2004). Television and the Collapse of Memory. *Time & Society*, 13(1), 109-127.
- Hoskins, A. ja O'Loughlin, B. (2007). Television and Time. *Television and Terror* (lk 22-52). London: Palgrave Macmillan.
- Huxford, J. (2007). The proximity paradox: Live reporting, virtual proximity and the concept of place in the news. *Journalism*, 8(6), 657-674.
- Ilves, L. (2013). *Aktuaalse Kaamera 2009. aasta formaadimuutus*. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool.
- Jaworski, A., Fitzgerald, R., & Morris, D. (2003). Certainty and speculation in news reporting of the future: the execution of Timothy McVeigh. *Discourse Studies*, 5(1), 33-48.
- Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Kasutatud 10. jaanuar 2021, <http://samm.ut.ee/kvalitatiivnesisuanalyys>
- Kepplinger, H. M. (2002). Mediatization of politics: Theory and data. *Journal of communication*, 52(4), 972-986.

- Kepplinger, H. M. & Habermeier, J. (1995) The impact of key events on the presentation of reality, *European Journal of Communication*, 10, 371–390.
- Kivi, S. (2016). *Mineviku aktualiseerimine Eesti kui siirdeühiskonna ajakirjanduses ajaleht Edasi> Postimees näitel aastatel 1989–1995*. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool.
- Kobre, K. (2012). *Videojournalism: Multimedia Storytelling*. Taylor & Francis.
- Kõiv, H. (2015). *Uudisteoperaatori töö Aktuaalse Kaamera näitel*. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool.
- Lagerspetz, M. (2017). *Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus*. Tallinn: TLÜ Kirjastus.
- Laherand, M. L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. *Tallinn: OÜ Infotrükk, 384*.
- Lang, A. (1989). Effects of chronological presentation of information on processing and memory for broadcast news. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 33(4), 441-452.
- Lewis, Justin (1991) *The Ideological Octopus: An Exploration of Television and its Audience*. New York: Routledge .
- Lewis, Justin (1994) 'The Absence of Narrative: Boredom and the Residual Power of Television News', *Journal of Narrative and Life History* 4(1 and 2): 25—40.
- Lewis, Justin (1996) 'Decoding Television News', pp. 40—52 in John Corner and Sylvia Harvey (eds) *Television Times. A Reader*. London : Hodder Arnold.
- Machill, M., Köhler, S., & Waldhauser, M. (2007). The use of narrative structures in television news: An experiment in innovative forms of journalistic presentation. *European Journal of Communication*, 22(2), 185-205.
- Machin, D., & Jaworski, A. (2006). Archive video footage in news: Creating a likeness and index of the phenomenal world. *Visual Communication*, 5(3), 345-366.
- Maier, S. (2010). All the News Fit to Post? Comparing News Content on the Web to Newspapers, Television, and Radio. *Journalism and Mass Communication Quarterly* 87, 548–562.

- Neiger, M. ja Tenenboim-Weinblatt, K. (2016). Understanding journalism through a nuanced deconstruction of temporal layers in news narratives. *Journal of communication*, 66(1), 139-160.
- Newman, N., & Fletcher, R. (2017). Bias, bullshit and lies: Audience perspectives on low trust in the media. *Available at SSRN 3173579*.
- Paimre, M. ja Harro-Loit, H. (2011). Media generated news waves – catalysts for discursive change: the case study on drug issues in Estonian print media, *Journalism 12* (4), 433–448.
- Pantti, M. (2010). The value of emotion: An examination of television journalists' notions on emotionality. *European Journal of Communication*, 25 (2), 168–181
- Pantti, M., & Bakker, P. (2009). Misfortunes, memories and sunsets: Non-professional images in Dutch news media. *International Journal of cultural studies*, 12(5), 471-489.
- Parman, I. (2014). *Välisuudised ja nende valmimise tagamaad Aktuaalses Kaameras ja Reporteris 2013-2014 aasta jooksul*. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool.
- Pärli, M (2019). EBU uuring: Eesti elanikud tajuvad avalik-õiguslikul meedial keskmist poliitilist survet, *ERR*. <https://www.err.ee/936023/ebu-uuring-eesti-elanikud-tajuvad-avalik-õiguslikul-meedial-keskmist-poliitilist-survet> Kasutatud 20.05.2021
- Reuters Institute Digital News report*. <https://www.digitalnewsreport.org/>
- Sambrook, R. (2010). *Are foreign correspondents redundant?*. Reuters Institute for the Study of Journalism, Department of Politics and International Relations, University of Oxford.
- Schlesinger, P. (1978). *Putting 'reality' together: BBC news*. Constable.
- Schudson, M. (1987) *When? Deadlines, Datelines and History!*. R. K. Manoff ja M. Schudson (toim) *Reading the News* (lk 79-108). New York: Pantheon.
- Schudson, M. (2005). News as stories. *Media anthropology*, 121-128.
- Soontjens, K. (2019). The Rise of Interpretive Journalism: Belgian newspaper coverage, 1985–2014. *Journalism Studies*, 20(7), 952-971.
- Sprenk-Dorn, F. (2007). *Sündmuskohal kirjutatud välisuudised Eesti Päevalehes ja Postimehes 2006. aastal*. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool.

- Stanyer, J. (2014). Hypes, waves, and storms: Events and the dynamics of their coverage. *Political communication*, 18, 151.
- Su, C. (2020). Feeling the catastrophe: the interplay between emotional story-telling and journalistic authority in the televisual construction of natural disasters. *Asian Journal of Communication*, 30(5), 363-385.
- Zandberg, E. (2010). The right to tell the (right) story: journalism, authority and memory. *Media, Culture & Society*, 32(1), 5-24.
- Zelizer, B. 1992. CNN, the Gulf war, and journalistic practice. *Journal of Communication*, 42, 66–81.
- Zelizer, Barbie. 2007. On ‘Having Been There’: ‘Eyewitnessing’ As a Journalistic Key Word. *Critical Studies in Media Communication*, 24(5): 408–28.
- Zerubavel, E. (2012). *Time maps: Collective memory and the social shape of the past*. University of Chicago Press.
- Tenenboim-Weinblatt, K., & Neiger, M. (2015). Print is future, online is past: Cross-media analysis of temporal orientations in the news. *Communication Research*, 42(8), 1047-1067.
- Tenenboim-Weinblatt, K. (2008). Fighting for the story's life: Non-closure in journalistic narrative. *Journalism*, 9, 31–51.
- Thompson, J. (2000). Political scandal: Power and visibility in the media age. Cambridge, UK: Polity.
- Thorsen, M., Moller, H. G., & Unt, A. (1997). *Teleajakirjandus*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Van Dijk, T. A. (1985). Structures of news in the press. *Discourse and communication: New approaches to the analysis of mass media discourse and communication*, 10, 69.
- Van Dijk, T. A. (2013). *News as discourse*. Routledge.
- Vianello, R. (1985). The power politics of "live" television. *Journal of Film and Video*, 26-40.
- Vihalemm, P., Lauristin, M., Kalmus, V. (2017). *Eesti ühiskond kiirenevas ajas: uuringu „Mina. Maailm. Meedia“ 2002-2014 tulemused*. Tartu Ülikooli kirjastus.

West, B. (2008). Collective memory and crisis: the 2002 Bali bombing, national heroic archetypes and the counter-narrative of cosmopolitan nationalism. *Journal of Sociology*, 44(4), 337-353.

Yarchi, M., Cavari, A. ja Pindyck, S. (2017). Covering foreign news—intensity and topics: the case of the American coverage of Israel 1981–2013. *The Journal of International Communication*, 23(1), 115-137.

LISAD

Lisa 1. Kodeerimisjuhend

Analüüsiühikuks on üks telelugu.

A. Loo tunnused

A0 Valimigrupp

- 1) USA
- 2) Pariis
- 3) Venemaa

A1 Saade

- 1) "Aktuaalne kaamera"
- 2) "Aktuaalne kaamera: Nädal."
- 3) "Välisilm"

A2 Kuupäev

A3 Pealkiri

A4 Tüüp

- 1) ankurfail
- 2) ankurfail + sünkro
- 3) lugu
- 4) otselülitus
- 5) telefonikõne
- 6) stuudiointervjuu

A5 Loo pikkus

A6 Autor

- 1) Tallinnas resideeruv ajakirjanik
- 2) sündmuskoha riigis resideeruv Eesti väliskorrespondent
- 3) sündmuskohale läinud (*parachute*) ajakirjanik
- 4) ei selgu

B. Aeg tekstis

B1 Aegade järjekord loos

-3 ajalugu

-2 taustainfo

-1 sündmusele eelnenu

0 nullpunkt, ehk põhisündmus

+1 sündmusele järgnenu, tagajärjed

+2 kommentaar, mis hakkab juhtuma lähiajal

+3 kommentaar, mis võib hakata juhtuma tulevikus

B2 loo peamine fookus

-1 **eellugu** - uudis keskendub põhisündmusele eelnenud sündmusele.

+1 **järellugu** - uudis on põhisündmusele järgnenud sündmusest, mitte põhisündmusest endast. aga sündmused on seotud.

0 - **sündmus** - põhisündmuse kokkuvõte

+1 **reageeringud** - reageeringud põhisündmusele

+2 **teema laiendus** - probleemipüstitus tuleneb põhisündmusest, ent uudis pole tegelikult mitte kuidagi põhisündmusega seotud.

+3 **tulevikuvaade** - kommentaar, mis saab ja kuidas peaks edasi.

C. Visuaalid

C1 Aeg visuaalis

+2 palju varasem (varasemad sündmused)

-1 sündmusele eelnenud kaadrid

0 videopilt põhisündmusest

+1 videopilt sündmuse tagajärgedest, järgnenud sündmustest

C2 Katteplaanide kirjeldus

- 1) Ajatu tapeet (aega ei saa määrata)
- 2) Pilt isikust/sündmusest, kellest tekstis juttu
- 3) Osaleja filmitud (kas on värisev kaader, kas kvaliteet halveneb)
- 4) Meediaagentuuri kaadrid või korrespondendi kaadrid
- 5) Sensatsioonilisuse võtted (sissesuupid, kiirem tempo)

C3 *Stand*

- 1) Sündmuspaigalt
- 2) Teemaga kaudselt seotud koht
- 3) Suvaline koht

C4 Kas on originaalheli

D. Kõneisikud

D1 Allikate järjekord

- A. ekspert Eestist
- B. osalenu/pealtnägija
- C. poliitik
- D. ametnik
- E. Ajakirjanik (mõni teine)
- F. Loo autor ise (ständig)
- G. muu

Lisa 2. Kodeerimisnäide

Koodikategooriad B1 ja C1.

KOOD B1
TEGEVUSE AEG

KOOD C1
VISUAALI AEG

+1 Tulekahju Prantsusmaa ühes tuntumas sümbolis ehk Jumalaema kirikus Pariisis on kustutatud, 850 aastat vanas katedraalis kestsid renoveerimistööd. Mis põhjusel tulekahju algas ja kui suur on kahju, seda alles uuritakse.

+1 Esimesed kaadrid Jumalaema kiriku seest näitavad, 15 tundi kestnud põlengu hävitustööd. Páris lõplikult oli tulekahju kustutatud hommikul kella 9 paiku ning siis said tuletõrjujad alustada ka hoone hindamist.

0 Jumalaema kirik Pariisis süttis eile õhtul kella seitsme paiku ning leegid kasvasid kiiresti katusest välja tellingute juures. Peagi varises kokku haritorn, mis 13. sajandil ehitati ja viis sajandit hiljem kõrvaldati, kuid mis 19. sajandi taastamistööde käigus uuesti loodi. Torn kaalus 750 tonni.

-1 12 apostlit haritorni ümber oli hiljuti kõrvaldatud restaureerimiseks. Kaks kolmandikku katusest hävines, sest puust konstruktsioonid põlesid maha. Osa puidust oli pärit keskajast. Hoones olnud väärtuslikud esemed olid samuti ohus.

+1
tagajärje-
kaadrid

0
põleng

originaalhelil
sündmuselt

+1
tagajärje-
kaadrid

Lisa 3. Valim

grupp	nr	pealkiri	Kuupaev	tüüp
1 - Pariis	1	Pariisis põles suures osas maha Jumalaema kirik	15.04.2019	otsekõne (õhtu) + lugu (hommik)
	2	Prantsuse kultuuriminister: see oli meeleto meeskonnatöö	16.04.2019	lugu
	3	Pariisi põlengut näinud eestlannad ERRile: prantslased on optimistlikud	16.04.2019	lugu+ kõne
	4	Eesti kirikute tuleohutuse parandamiseks andis tõuke Pühavaimu põleng	16.04.2019	lugu
	5	Eesti luteri kirikud on valdavalt kindlustamata, õigeuskirikud kindlustatud	16.04.2019	lugu
	6	Jumalaema kiriku torni kavandi leidmiseks tuleb rahvusvaheline võistlus	17.04.2019	ankur+sünkro
	7	Arhitektuuriloolane: Jumalaema kiriku põleng suurendab ilmselt turistide arvu	21.04.2019	lugu
	8	Prantsuse rahvasaadikute hinnangul kiirustab Macron Jumalaema kiriku taastamisega	10.05.2019	lugu
	9	Pariisi Jumalaema kirikut valmistatakse ette restaureerimiseks	17.07.2019	ankurfail
	10	Lääne-Euroopat räsiv kuumalaine ohustab ka Pariisi Jumalaema kirikut	25.07.2019	ankurfail
	11	Pariisis jätkati Jumalaema kiriku koristus- ja kindlustustöödega	19.08.2019	ankurfail
2 - USA	12	USA presidendivalimiste kinnitamisel tungisid Trumpi toetajad Kapitoolumi	06.01.2021	ankur+sünkro
	13	ERR Washingtonis: ameeriklaste hinnangud rünnakule jagunevad kaheks	07.01.2021	lugu
	14	Reinsalu ja Ratas mõistsin USA rahutused hukka	07.01.2021	lugu
	15	Trump lubas keskenduda võimuvahetusele, aga Biden ametisse vannutamisel ei osale	08.01.2021	lugu
	16	"Välisilm": laamendamine Kapitoolumis oli maluspala nii mõnelegi riigile	11.01.2021	lugu
	17	ERR USA-s: Trumpi tulevik Vabariiklikus Parteis on suure küsimärgi all	11.01.2021	lugu
	18	ERR Washingtonis: demokraadid ei jäta jonnki, tahavad Trumpi süüdimõistmist	14.01.2021	lugu
	19	ERR USA-s: Washington valmistub Bideni ametisse vannutamiseks	19.01.2021	lugu
	20	Trumpi kaitsjad peavad tagandamisprotsessi absurdseks	09.02.2021	ankurfail
	21	USA senatis algas Trumpi tagandamisprotsess	09.02.2021	lugu
	22	USA senat arutas Trumpi suhtes esitatud süüdistust	11.02.2021	lugu
	23	ERR Washingtonis: Trumpi kaitsja nimetas kohtuprotsessi jandiks	14.02.2021	lugu
	24	ERR USA-s: Vabariiklik Partei otsib uut ühtsust	08.03.2021	lugu
	3 - Venemaa	25	Navalnõi viidi haiglasse (AK 08:28 min)	20/08/2020
26		Vene arstid andsid loa Navalnõi evakueerimiseks	20/08/2020	ankurfail
27		Saksa aktivisti sõnul tekitab Navalnõi seisukord muret	22/08/2020	lugu
28		Mürgistus koliinesteraasi inhibiitoriga - mida see tähendab?	25/08/2020	lugu
29		NATO peasekretär nõuab Navalnõi haiguse uurimist	26/08/2020	ankurfail
30		Saksamaa: Putini-kriitik Navalnõi mürgitati Novitsõkiga	02.09.2020	lugu
31		Saksa poliitikud kutsuvad loobuma Nord Stream 2 ehitusest	03.09.2020	lugu
32		Euroopa riigid ootavad Venemaaalt Navalnõi mürgitamise kohta selgitusi	06.09.2020	ankur+sünk
33		"Välisilm": kuidas peaks Euroopa vastama Navalnõi mürgitamisele?	07.09.2020	lugu
34		Navalnõi tuli teadvusele ja mäletab juhtunut	09.10.2020	ankurfail (hommik)
35		Saksamaa: Navalnõi mürgitamis Novitsõkiga kinnitasid ka Rootsi ja Prantsusmaa	14/09/2020	lugu
36		ERR Berliinis: Navalnõi mürgitamine on muutmas Saksamaa Vene-poliitikat	16/09/2020	lugu
37		Navalnõi meeskond: mürgitamisel kasutati hotellil veepudelit	17/09/2020	lugu
38		Navalnõi sõnul on ta kõne ja füüsilise võimekus taastumas	19/09/2020	ankurfail
39		Saksamaal vaieldakse Nord Streami ja Navalnõi juhtumi sidumise üle	21/09/2020	lugu
40		EL leppis kokku sanktsioonides Venemaaale Navalnõi mürgitamise eest	14/10/2020	ankurfail
41		Lavrov tõrjus süüdistusi Navalnõi mürgitamise kohta	16/12/2020	ankur+sünkro
42	Putin: Venemaa oleks Navalnõi mürgitamise lõpuni viinud	17/12/2020	lugu	

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ode Maria Punamäe

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Välissündmuse kajastuse ajaline perspektiiv ETV uudislugudes“, mille juhendaja on Brit Laak, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Ode Maria Punamäe

24.05.2021